LIETUVIŲ

DIENOS

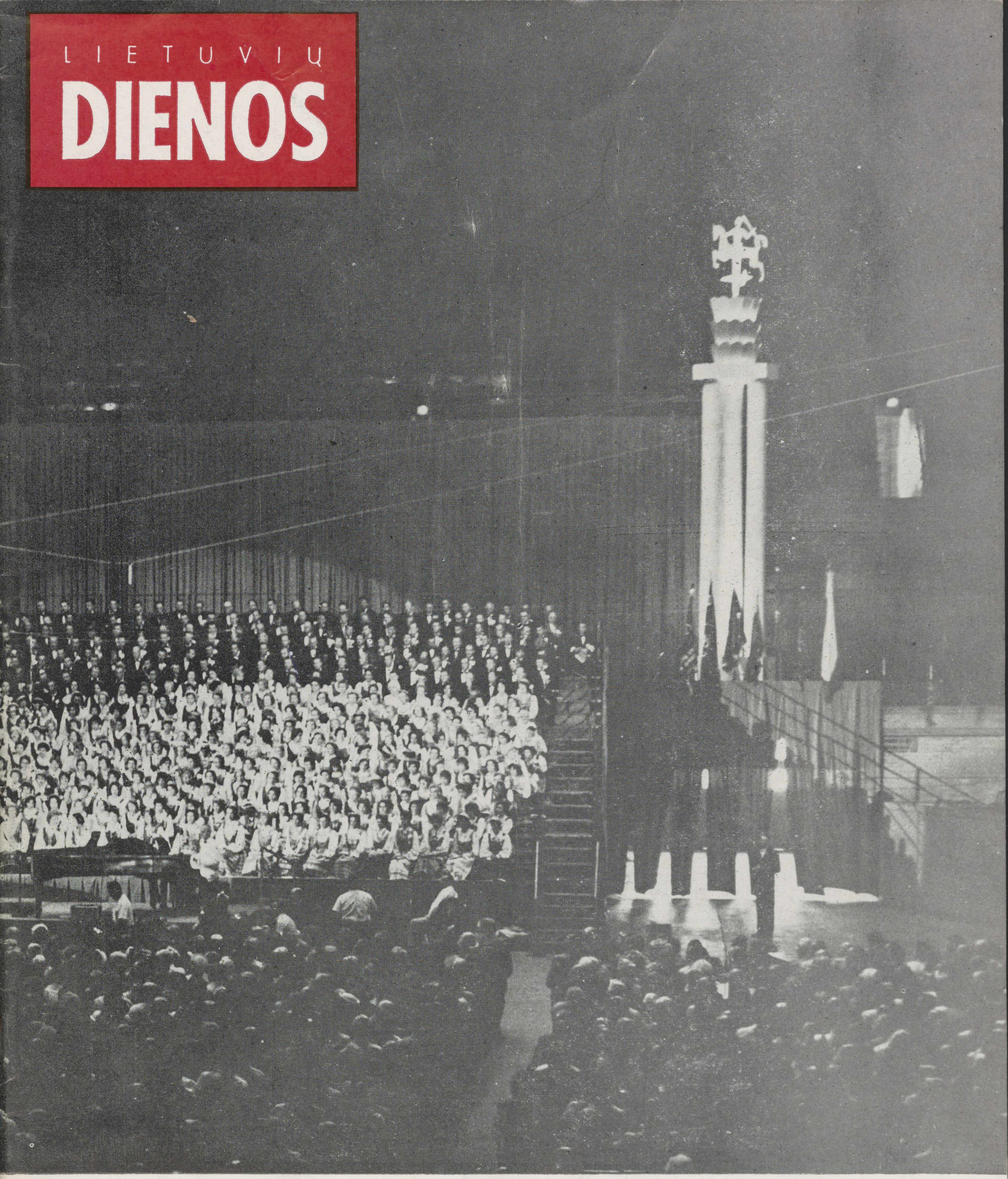

LITHUANIAN DAYS

SEPTEMBER, 1961

ANTROJI DAINŲ ŠVENTĖ CHICAGOJ

1961 M. RUGSĖJO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų kalbos Redaktorius / English Editor
Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse / Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Chicago, Ill.; Vladas Būtėnas, Chicago; Ill.; Vytautas A. Braziulis, Cleveland, Ohio; Jurgis Aimis Jūragis; Sydney; Australia; Salomėja Narkėliūnaitė, New York, N. Y.; Vladas Mingėla, Detroit, Mich.; Balys Raugas, Philadelphia, Pa.; Cezaris Surdokas, Baltimore, Md.; Edvardas Šulaitis, Chicago, Ill.; Petras W. Urban, Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis, Toronto, Ont., Canada; Vytautas Volertas, Baltimore, Md.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:
JAV: Brockton, Mass. — B. Kerbelienė. Brooklyn, N. Y. — V. Augustinas; V. Maželis; G. Penikas. Chicago, Ill. — A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika. Cleveland; Ohio — V. Bacevičius. Los Angeles, Calif. — L. Briedis, Pr. Gasparonis, L. Kančiauskas. Manchester, N. H. — K. Daugėla. New Haven, Conn. — P. Jasiukonis. Omaha, Nebr. — Rev. L. Musteikis. Philadelphia, Pa. — F. Jakaitis, V. Gruzdys. Washington, D. C. — P. Labanauskas; Photo Alda. Waterbury, Conn. — J. Gaidys, V. Vaitkus.
CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis. Montreal, P. Q. — L. Stankevičius. Toronto, Ont. — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, P. Sakalauskas; E. Karpavičius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. The opinion expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panudoti kitais atvejais.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiskai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku / If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subsribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Atskiro nr. kaina 65 centai **Single copy 65¢**

Prenumerata metams $6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard • Hollywood 29, California • NO 4-2919

Nr. 7 (116), XII metai
RUGSĖJIS, 1961

Vol. XII, No. 7 (116)
SEPTEMBER, 1961

TURINYS / CONTENTS

Rezistencija ar egzistencija? 3
Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimas Chicagoje 4
Lietuvių kultūros ir lietuvybės išlaikymo gyvosios problemos — Dr. Baltinis, L. Dambriūnas 4
Vl. Jakubėnas, **Dainų šventės seniau ir dabar** 6
Vt.,**New Yorko burmistras skelbia Pavergtųjų Tautų Savaitę** 7
Juozas Kruminas, **Tamsa. Novelė.** 8
Adomas P. Jasas, **Eilėraščiai iš parengto spaudai rinkinio "Būk palaimintas".** 9
Chicagos Aukšt. Lituanistikos Mokykla. Pokalbis su B. Babrausku dešimtmečio proga 10
Ir vėl lietuviška daina triumfuoja. Foto reportažas iš Dainų šventės. Nuotraukos A. Gulbinsko, Z. Degučio, P. Jasiukonio, V. Juknevičiaus ir V. Noreikos 12-15
Jokubas J. Stukas, **Lietuvių misija Washingtone** 16
Knygos ir autoriai 17
Veidai ir vaizdai. Iliustruota kronika iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo 18
Žmonės, dienos ir darbai. Smulkioji kronika ir administracijos pranešimai 20

ENGLISH SECTION

We Are Not For Sale, by Stasys Lozoraitis 21
Lithuanian Painter-Composer M. K. Čiurlionis 22
Green Oak, Green Linden, from Lithuanian Poetry 24
Lithuanian History in Stamps. Part XXXIX. By A. Bernotas 24
Lithuanians Make News 25
Paminklinis kryžius New Havene. Foto reportažas P. Jasiukonio 26

MIELI SKAITYTOJAI, PATIKRINKITE, AR NEPAMIRŠOTE ATSIŲSTI PRENUMERATĄ? PADARYKITE TAI TUOJAU, KAD NEREIKTŲ SIŲSTI PARAGINIMO.

"Lietuvių Dienų" žurnalo piknikas įvyksta rugsėjo m. 24 d.

VIRŠELIAI / COVERS

Choir members and a part of the audience of the Second Lithuanian Song Festival. Decorations by artist A. Valeška. Photo by P. Jasiukonis.

The Song Festival took place on July 2 at the Chicago International Amphitheater, which seats 10,000 and was almost filled to capacity by Lithuanians from the US and Canada. 900 singers participated in the program.

The program included over 20 harmonized Lithuanian folk songs, and works by older and modern composers. Six best Lithuanian conductors conducted the combined chorus: K. Steponavičius, Alice Stephens, J. Gaidelis, B. Budriūnas, Stp. Sodeika, and A. Mikulskis. Honorary conductors: J. Žilevičius and A. Aleksis.

All conductors' performance was very good, but Br. Budriūnas received the greatest applause for his song "The Dawn Will Break" and was asked to repeat it. And the song by Vl. Jakubėnas "Hymn of the Exiled" was the most touching and left an unforgettable impression.

The song festival was a successful demonstration of Lithuanian songs — harmonious work by composers, conductors and singers was shown here and it was received with love and enthusiasm by the Lithuanian community.

The Song Festival received best wishes from President Kennedy, Chicago's Mayor, Mr. Rusk, Mr. Ribicoff and other high officials.

The Song Festival began with traditional religious services, ceremonies at the monument for Lithuania's fallen in the fight for freedom, and the honoring of oldest choir members.

More about this festival see pp 3, 12-15.

Dainų šventės jungtinis choras ir maža dalis publikos. Fone dail. Valeškos dekoracijos. Foto nuotrauka P. Jasiukonio. Daugiau 3 ir 12-15 p.

Foto by P. Jasiukonis

Antrosios JAV ir Kanados Lietuvių Dainų šventės dirigentai ir choristų dalis. Priešais — pranešėja J. Daužvardienė. Pirmoje eilėje stovi: dirig. K. Steponavičius, akomp. muz. S. Gailevičius, dir. J. Gaidelis, dir. Stepas Sodeika, garbės dir. J. Žilevičius, dir. Alice Stephens, garbės dir. A. Aleksis, dir. Br. Budriūnas, dir. Alf. Mikulskis ir akomp. kop. Vl. Jakubėnas.

Dainų šventė įvyko Chicagoje, International Amphiteatre, liepos 2 d.; joje dalyvavo beveik 1000 dainininkų ir netoli 10.000 klausytojų, suplaukusių iš pačios Chicagos ir iš įvairių Š. Amerikos vietų. **(žiūr. 12-16 p.).**

Conductors and some choir members of the Second Lithuanian Song Festival of US and Canada held in Chicago on July 2nd (More—pp 12-5).

Rezistencija ar egzistencija

Labai madingi yra tie du žodžiai pastaraisiais laikais — vienas kaip moderniosios filosofijos — egzistencializmo — kilminis žodis, kitas kaip pasipriešinimo terminas, išpopuliarėjęs prieš nacizmą, savo kovos nenutraukęs, bet dar labiau išplėtęs ir tęsiąs prieš komunizmą. Gyvenime ir pogrindyje, aktyvi ir pasyvi rezistencija vykdoma ir mūsų Tėvynėje. Iš Tėvynės pasitraukusieji ir netekę konkretaus sąlyčio su priešu, neprarado nei pasipriešinimo dvasios, nei pobūdžio.

Pirmojo etapo rezistencija prieš komunizmą, radusi progą, virto ginkluotu sukilimu. Nuo tada, pasak Fronto Bičiulių atsišaukimo — "lietuvių tauta nepaliovė priešinusis okupacijom. Keitėsi okupantai. Keitėsi pasipriešinimo žmonės ir organizacijos. Keitėsi pasipriešinimo formos bei metodai. Keitėsi net pozicijos, kuriose pasipriešinimas aštriausiai reiškėsi ar tebesireiškia. Nepakitusi betgi liko dvasia, iš kurios tekėjo pasipriešinimo veiksmai; dvasia, kuri reiškė pasiryžimą gintis nuo smurtu primetamo svetimo gyvenimo stiliaus, pasiryžimą gyventi ir kurti savitai, lietuviškai."

Pasipriešinimas krašte, antroj komunistų okupacijoj, vykęs legendariniais partizanų žygiais ir herojinėmis kovomis, per laiką pasikeitęs ir įgavęs kitas formas, nesiliauja ir šiandieną. Priešo sustiprinta akcija prieš religiją, prieš "nacionalizmą", prieš lietuviškumą visose kultūrinėse srityse, aiškiai rodo kad krašte lietuvis ne tik gyvas bet ir kovoje nepalūžęs.

Bet rezistencija neturi baigtis ten, kur nėra *smurto* primesti svetimą jungą, svetimą stilių, nelietuvišką gyvenimo būdą ar nelietuvišką žodį. Gyvenntieji svetimųjų tarpe, naudojantis patogiausiomis sąlygomis ir didžiausiomis laisvėmis, yra pavojuje patys *nejučiomis* visu tuo, kas savita, kas tautiška, kratytis. Padedami pasipriešinimo ginklai prieš dvasinį ir idėjinį priešą ir nuoširdžiai įsijungiama į kovą už materialinę egzistenciją. Atsiranda "karių", kurie bekovodami už geresnį būvį, tuos pačius ginklus nukreipia prieš savuosius, "besikėsinančius" į jų asmeninę nepriklausomybę. Imama kovoti prieš tuos, kurie kursto ištikimybę seniems idealams, kurie primena įsipareigojimus Tėvynei, atsakomybę prieš žuvusius. Ir tai yra baisiausia! Nes ta "rezistencija" yra lengviausia. Dar daugiau — ją lydi malonumai ir ištaiga bei lobiai. Ir čia užmirštama, kad rezistencija yra ilgas ir garbingas gyvenimas, egzistencija — ilga ir gėdinga mirtis. Ar gali tat kilti klausimas dėl pasirinkimo? Gyventi norima net ir numirus.

Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimas 1961 m. liepos 3-4 dienomis Chicagoje Pick-Congress Hotel viešbutyje.

Lithuanian American Council Convention on July 3-4, at Chicago's Pick-Congress Hotel.

Suvažiavimas praėjo darniai ir darbingai. Jame sveikinimo kalbas pasakė Lietuvos atstovas J. Kajeckas ir konsulas dr. P. Daužvardis. Antros dienos posėdyje prasmingą žodį tarė prel. M. Krupavičius. Apie Vliko veiklą ir darbus pranešė pirm. dr. A. Trimakas.

Suvažiavimo dalyviai gausiai dalyvavo diskusijose dėl ateities veiklos ir aukų Vasario 16 d. rinkimo. Kai kurių atstovų iškelta mintis, kad nebūtų pasitenkinta vien vasario 16 ir Birželio įvykių minėjimais, be to, siūlyta įtraukti daugiau organizacijų, stovinčių nuošalyje, į ALT.

Amerikos Lietuvių Tarybos Centro Valdyba (iš kairės): T. Blinstrubas, inž. A. Rudis, inž E. Bartkus, pirmininkas L. šimutis, sekretorius dr. P. Grigaitis, iždininkas M. Vaidyla, dr. K. Drangelis ir J. Talalas.

Central Committee of the Lithuanian American Council, Inc. Foto V. Noreika

V. Noreika

Lietuvybės išlaikymo ir lietuvių kultūros

GYVOSIOS PROBLEMOS

Lietuvių Gydytojų Sąjungos paskirtuosius $500 premijoms už geriausius straipsnius lietuvybės išlaikymo ir kultūros klausimais jury komisija paskyrė:

I-ją — $2.50 dr. A. Baltiniui už straipsnį "Lituviškos kultūros kilimas ir smukimas išeivijos gyvenimo sąlygose" (Aidai, 1960, Nr. 3 ir 4);

II-ją — $150 L. Dambriūnui už str. "Lietuvybės išlaikymo problemos" (Draugas, 1960 gruodžio 10 d. kultūros priedas);

III-ją — $100 L. Vaičiūnienei už str. "Būkime turtingi" (Dirva, 1961, Nr. 8 ir 9).

Šių straipsnių mintys vertos plataus dėmesio ir gyvų diskusijų; susitarę su autoriais, LD skaitytojams duodame bent po keletą ištraukų.

DR. A. BALTINIS:

Tautinės kultūros klausimais

Didelėse tautose išvidinė tvirtybė ir tautinis sąmoningumas yra toks didelis, kad jose atskiriems asmenims ar net jų grupėms galima leisti didesnius žingsnius į šalį, nes didžiųjų tautos masių negalima taip lengvai išjudinti, ir jų žingsniai į šalį nėra pavojingi. Čia galima leisti atskiriems asmenims išsiskirti ir nukrypti nuo bendrojo darbo arba net priešingai dirbti, čia tai nėra labai pavojinga. Mažosios tautos negali sau leisti tokios prabangos. Jų stiprybė menkesnė, ir čia gali atsitikti, kad atskiri asmenys ar jų grupės gali lengvai suardyti tautos išvidinę pusiausvyrą. **Todėl mažosioms tautoms, jei jos nori išsilaikyti, reikalinga daug didesnė drausmė ir išvidinė vienybė, negu didelėms tautoms.** Svarbu ir tai, kad mažosios tautos yra daugiau grasomos ne tik iš vidaus, bet ypač iš oro, net ir normaliomis sąlygomis.

...Sukurti ir išlaikyti aukštą kultūrą mes galėsime tik tada, kai mes ir mūsų tauta egzistuos. Tai yra pagrindinis reikalavimas, kuris mūsų dabartinėmis sąlygomis yra toks būtinas, neabejotinas ir neatidėliotinas, kad tik aklas jo galėtų nematyti, o visai silpno proto ir valios žmogus negalėtų iš to padaryti jokių išvadų, liečiančių vertybių hierarchiją mūsų sąlygomis. Nesakysime, kad kaip aukščiausios, bet kaip būtiniausios, kaip pirmoje vietoje statomos vertybės, mūsų sąlygomis iškyla visa tai, kas stiprina ir išlaiko mūsų tautos gyvybę, jos sąmonę ir vienybę. Iš to seka praktiška išvada: iš vienos pusės, tas vertybes kurti, ginti ir išlaikyti visomis priemonėmis, iš antros pusės, nuolatinė kova prieš visa, kas šią tautos gyvybę naikina ir silpnina, nuosekliai ir būtinai suderinant su šiais principais visą mūsų veiklą iki pat smulkmenų.

Bet konkrečioji veikla yra tik dvasinio ir išvidinio nusistatymo pasėka. Tautinės gyvybės primato principas turi pirmiausia virsti mūsų vidujiniu nusistatymu, įsitvirtint mūsų sieloje, ir tai yra pats svarbiausias ir atsakingiausias tautos auklėtojų ir vadovų darbas ir uždavinys.

...**Ugdyti žmones su šios rūšies aukštąja kultūra turėtų būti svarbiausias mūsų mokyklų ir visos bendruomenės** uždavinys. Mokytojai ir kiti kultūrininkai galėtų siekti šio tikslo su įsitikinimu, kad čia jie vykdo ir visuotinės kultūros uždavinius plačiausia šio žodžio prasme.

Iš tikrųjų reikia įsidėmėti, kad kultūros niekad nekuria atskiri izoliuoti asmenys, bet jie gali kurti tik tiek, kiek jie yra įaugę į gyvąją tautos bendruomenę. Kultūros vertybėms kurti reikalinga organiškai vieninga aplinka, dvasinė bendruomenė. Kultūra visada išauga tik iš tų nepasiliaujančių skatinimų ir įkvėpimų, kurie kyla iš žmonių grupių intymaus bendradarbiavimo. **Kultūra visada yra pirmiausia minčių ir jausmų padaras, todėl dvasios vaisius, kuris reikalauja dvasinio gyvenimo, bet dvasinis gyvenimas visad yra žmogiškųjų santykių gyvenimas arba bent kyla iš jų, ir juo šie santykiai gilesni ir glaudesni ir visuotinesni, juo gilesnė tampa dvasia ir juo aukštesnė ir gilesnė iš jos kyla kultūra.** Bendruomenę neigiąs individualizmas ir abstraktinis kosmopolitizmas yra visada nekūrybingi, nes žmogus čia yra atsiskyręs nuo tos dvasinės aplinkos, iš kurios jis gauna kūrybinių jėgų. **Todėl visos kultūros visada yra tautinės,** o nėra nei vieno genialaus kūrėjo, ar tai būtų literatūroje, ar tapyboje, ar muzikoje, kurio kūriniuose nebūtų tautos charakterio giliausių bruožų. Ir tai suprantama, nes atskiro žmogaus gyvenimas yra per trumpas, jo patyrimas perdaug ribotas, kad jis galėtų pilnai ir pastoviai atidengti tikrai gilias pagrindines vertybes ir atitikti tokius dvasios akordus, kurie rastų giliausią atgarsį kituose žmonėse, jei jis šių savo sugebėjimų ir pagrindinių vertybių nebūtų įsigijęs pirmomis savo gyvenimo dienomis šeimos židinyje, jei nebūtų pasisavinęs šių vertybių ir sugebėjimų giliausios prasmės, kuri jame atsiskleidžia tėvų paprasčiausioje kalboje, stebint jų kasdieninį elgesį ir darbus, jei nebūtų pasisavinęs jų savo aplinkumoje tūkstantinėmis tautinio gyvenimo smulkmenomis, kurios sudaro tūkstančiais metų tautos įgytą patirtį ir kurių prasmė aiški tik tam, kuris nuo kūdikystės yra įaugęs į savo tautą ir įkvėpavęs jos dvasinę atmosferą. ....

Kultūros pagrindai todėl visada yra tautiniai — ir tokie jie visur ir visada yra buvę. Tarptautinės kultūros dar niekad nėra buvę ir sunku įsivaizduoti, kaip tokia galėtų atsirasti. Ant tautinės kultūros pagrindų gali būti sukuriamos ir visai žmonijai bendros vertybės, bet jos galimos tik tada, jei jau yra tautinė kultūra, kurios pradais visuotinė kultūra remiasi.

...Kova dėl tautos gyvėbės ir jos išlaikymo glaudžiai suruošta su tuo, ką vadinme kultūros kilimu, o tai juk yra visų svarbiausias mūsų uždavinys. Todėl visų pareiga yra kovoti dėl šio kultūros pagilinimo, kurį sudaro mūsų tautos narių toks ugdymas, kad jie pajėgtų įžvelgti įvairiausių gyvenimo reiškinių tarpsavio sąryšį ir kad jie pajėgtų visą savo veikimą suderinti ir nukreipti į vieną tikslą — tautos gyvybės išlaikymą ir jai laisvės atgavimą.

Jei būtų norima konkrečiai suformuluoti idėjas, pagal kurias turėtų vykti visas mūsų darbas, tai jas būtų galima sutraukti į šiuos keturis reikalavimus.

1. žmogus gali tapti pilnutiniu žmogumi ir kurti kultūrines vertybes, tik būdamas organiškoje vienybėje su savo tauta ir tvarkydamas savo gyvenimą pagal tautos gyvenimo sampratą.

2. Niekas neturi galvoti, kad pirmykščių kartų begalinė eilė yra gyvenusi ir kovojusi tik todėl, kad ateitų iki jo, ir po jo užgestų tautinės gyvybės liepsna. Joks tautos narys, kiek tai nuo jo priklauso, moterystėje neturi likti be įpėdinių.

3. Tarp mažos tautos narių turėtų ypač viešpatauti draugiškumas ir broliškumas. Didžiausias tat nusikaltimas yra tarpusavis skilimas, įskundimai ir išdavimai. Jei kas nors ir buvo klydęs, bet dabar sugrįžęs prie savo tautos, tai praeitis neturi būti minima. Nereikalingos tada kalbos apie atsiteisimą, bet turime žvelgti į ateitį ir atsiminti, kad kiekvienas lietuvis mums brangus.

4. Viena mintis turi būti aiški kiekvienam lietuviui: kad kiekvienas jo darbas būtų suderintas su tautos siekimais, kad jis susilaikytų nuo visko, kas bent iš tolo galėtų šiems siekimams kenkti. Pagal šį dėsnį turi būti tvarkomi tiek jo darbai, tiek jo žodžiai.

LEONARDAS DAMBRIŪNAS:

Iš straipsnio "Lietuvybės išlaikymo problema", Draugas, 1960, gruodžio 10.

—Lietuvybės išlaikymas pasidarė lyg ir banali tema. Deja, ji mums pasiliks tol aktuali, kol gyvi būsime...

(Į klausimą, kokios lietuvybės norim, atsakydamas, autorius pirmiausia lietuvius suskirsto į 3 kategorjas:

1. — "tie lietuviai, kurių gyslose teka lietuviškas kraujas, bet kurie save lietuviais jau nebelaiko"; 2. "tie, kurie save laiko lietuviais, t. y. tie, kurie žinosi esą skirtingos tautybės, bet tos tautybės išlaikymas naujose kartose jiems nerūpi ar mažai terūpi"; ir 3. "visi tie, kuriuos galima vadinti susipratusiais lietuviais, tai yra, kuriems lietuvybė rūpi ne tik tol, kol jie patys gyvena, bet ir jos pratęsimas neribotam laikui, jos 'amžinumas'.")

"Kai kalbama apie lietuvybės amžinumą, tai suprantama, kad jis tegalimas pačioje tautoje. Emigracijoj lietuvybę išlaikyti galima tik per ilgesnį ar trumpesnį laikotarpį. Suprantama, kad čia tikslios laiko ribos negalima nustatyti, nors galima konstatuoti faktą, kad su kiekviena

L. Dambriūnas (g. 1906) kilimo ukmergiškis. 1934 m. baigęs VDU universitetą, buvo mokytoju Kaune. 1941-44 dėstė universitete kaip lietuvių kalbos katedros vyr. asistentas. Lietuvių kalbos reikalai jam arčiausia prie širdies. Be poros vadovėlių, jis yra parašęs stambų veikalą "Lietuvių kalbos veiksmažodžių aspektai", už kurį suteikta "Aidų" mokslo premija.

Lietuvybės išlaikymo ir kultūros klausimais L. D. laikosi labai griežtos nuomonės ir tuo reikalu kelia balsą spaudoje.

Kun. A. Baltinis kilimo yra biržietis (g. 1909). Baigęs Pasvalio gimnaziją, studijavęs Telšių kunigų seminarijoj ir Wurzburgo un-te (filosofiją, istoriją ir psichologiją), kurį baigė 1948 m., gaudamas filosofijos daktaro laipsnį už disertaciją "Reali Dievo egzistencija pagal M. Scheler religijos filosofiją".

Įšventintas kunigu įvairiose vietose vikaravo, 1948-50 buvo kapelionas ir mokytojas Schw. Gmund liet. gimnazijoj, kartu eidamas ir katalikų akcijos gen. sekretoriaus pareigas.

Priklauso Liet. Mokslo Akademijai, Šatrijos meno korporacijai ir At-kų sendraugių draugovei. Nuo 1950 m. gyvena JAV, vikaraudamas vienoje Chicagos svetimtaučių parapijoje.

Dr. A. Baltinis stipriai reiškiasi lietuviškoje spaudoje, rašydamas religiniais, filosofiniais, tautiniais bei visuomeniniais ir kultūriniais bei literatūriniais klausimais. Apie kultūrą jis kalba tik su epitetu "aukšta", kūrybai (ypač literatūros) jis stato ne tik meno, bet ir dorovės bei tautinės atsakomybės reikalavimus.

nauja karta sąmoningų lietuvių skaičius mažės. Užtat dabar gyvenančių sąmoningų lietuvių pastangos turi būti dedamos tam, kad tas mažėjimas būtų kuo lėtesnis.

Reikia aiškiai ir stipriai pabrėžti visai nediskutuotiną faktą, kad sąmoningų, patriotiškai nusiteikusių lietuvių emigrantų ar pabėgėlių ča gimę vaikai dar gali būti išauginti sąmoningais, susipratusiais lietuviais. Tai teigiama, pasiremiant pedagogikos mokslo patyrimu, kad vaikai pasiduoda tėvų bei auklėtojų įtakai. Jei to nebūtų, bet koks auklėjimas būtų beprasmis dalykas.

...Lietuvybės išlaikymo darbas yra jos išlaikymas jaunose kartose, tad esmėje pedagoginė problema...

...Tautinio auklėjimo veiksniai mūsų sąlygomis aplamai yra trys— **šeima, mokykla ir organizacijos,** bet svarbiausias, pagrindinis, o tam tikrais atvejais net ir vienintelis veiksnys yra šeima.

Kodėl šeima laikytina svarbiausiu veiksniu? Pirmiausia todėl, kad jis yra visuotiniausias, nes mūsų sąlygomis ne visiems vaikams prieinama lietuviška mokykla ar organizacijos, bet kiekvienas vaikas auga šeimoj. Antra, jis svarbiausias ir todėl, kad jis yra pats pirmasis, jis padeda vaiko auklėjimui pagrindą, kuriuo remiasi tolimesnis auklėjimas ir mokykloj ar organizacijoj... **Nukelta į 17 psl.**

Vl. Jakubėnas

DAINŲ ŠVENTĖS ANKSČIAU IR DABAR

Lietuvių tauta didžiuojasi savo liaudies dainomis, jų gausumu ir melodijų gražumu. Tomis dainomis susižavėdavo jau prieš keletą šimtmečių per Lietuvos kraštą pravažiuoją kitataučiai.

Kai pradėjo busti mūsų tautinė sąmonė ir lietuvių tauta pradėjo kratytis svetimos kalbos ir kultūros vyravimo mūsų aukštuomenėje, mūsų gimstančios inteligentijos dėmesys greit nukrypo į mūsų liaudies dainas, kaip į vieną iš ryškiausių mūsų tautinio savitumo pasireiškimų. Mūsų pirmieji muzikos veikėjai, o vėliau pirmieji išmokslinti muzikai suskato bent populiariausias dainas harmonizuoti, pritaikinti jas choriniam išpildymui koncertuose. Išeinant iš mūsų tautos praeities ir kultūros išsiplėtojimo sąlygų, natūralus mūsų kelias būtų pirmon eilėn išvystyti tobulą chorų kultūrą, paremtą giliu mūsų liaudies dainų lobyno išnaudojimu. Visą tautą apimančios chorų kultūros aukščiausias ir tobuliausias pasireiškimas yra Visuotina Dainų Šventė, kur iš viso krašto suvažiavę chorai bendromis pastangomis iškelia savosios dainos didingą grožį. Dainų švenčių ruošimo sena tradicija, nužymėta vis kylančiais pasiekimais: toks turėtų būti natūralus mūsų tautos muzikinio vystymosi kelias. Toks jis buvo pas mūsų artimuosius kaimynus, latvius ir estus, su kuriais mus riša panašios geopolitinės sąlygos, beveik vienodas tautos dydis ir gan panašus liaudies dainų lobyno pagrindas.

Deja, mus skyrė gan nevienodos politinės kasdienybės sąlygos. Tas skirtumas buvo mūsų nenaudai. Latviai ir estai gyveno vad. Baltijos provincijose, pasilikusiose iš anksčiau nepriklausomos Kalavijiečių Ordino valstybės. Šios provincijos, inkorporuotos caristinėn Rusijon, buvo išlaikiusios tam tikrą vidaus savivaldą, vokiečių baronų luomo vadovaujamą. Iki XIX amžiaus galo čia išliko vokiečių kalba krašto vidaus administracijoje ir aukštesnėse bei aukštosiose mokyklose; vokiečių didikai nesistengė vokietinti latvių bei estų, laikydami vokiečių kalbą aukštesnio luomo kalba. Kaimiečiams buvo steigiamos jų gimtąja kalba mokyklos, taip pat liaudies kalbą vartojo per pamaldas vokiečiai, Ev. liuterionių dvasiškiai. Viešpatavo liberališkesni įstatymai; jau XIX amžiaus pradžioje kaimiečiai buvo išlaisvinti iš baudžiavos ir palaipsniui kaimai išdalinti vienkiemiais. Latviai ir estai nežinojo spaudos draudimo; caro valdžia iš dalies net palaikė tų tautų nacionalinio atgimimo pastangas, norėdama sumažinti vokiečių baronų įtaką.

Pirmoji estų visuotinė dainų šventė įvyko 1869 m. su 800 dainininkų; dešimtoji dainų šventė 1933 m. turėjo daugiau kaip 18 tūkstančių dalyvių jungtiniame chore. Pirmoji latvių dainų šventė su 1,000 dalyvių įvyko 1873 m.; devintoje dainų šventėje 1938 m. dainavo 16 tūkstančių dainininkų choras. Įdomu pažymėti, kad estų pirmosios dainų šventės programa susidėjo iš vokiškų melodijų estiškais tekstais arba iš kompozitorių sukurtų populiarių melodijų; panašiai kaip mūsų Donelaitis, estų liuteronų dvasiškija nemėgo jų liaudies melodijų; susidomėjimas tikrąja liaudies kūryba atėjo tik vėliau. Latviai gi iš pat pradžių atkreipė dėmesį į savo turtingą liaudies dainų lobyną. Latvių dainų lobynas yra gimininga lietuviškajam ir beveik tiek pat turtingas; estai šiuo atžvilgiu kiek mažiau įdomūs.

Lietuvių tautos kelias, deja, buvo daug sunkesnis, negu mūsų šiaurės kaimynų. Padalinus Lietuvos-Lenkijos valstybę, Lietuvą, išskyrus Cuvalkų kampą, buvo išskirta iš tam tikrą autonomiją išlaikiusios "Lenkų Karalystės"; ji buvo pavadinta "Šiaurės Rytų kraštu" ir paskirta griežto rusinimo politikai. Po paskutinio lenkų sukilimo 1863 m. iki 1904 m. rusų revoliucijos visas kraštas buvo supančiotas griežtais policiniais varžtais. Prie visiško lietuviškos spaudos draudimo prisidėjo ir bet kokio tautinio veikimo varžymas. Lietuvių chorai galėjo veikti tik slaptai, kiek laisviau pasireikšdami už Lietuvos ribų, Petrapilyje, Rygoje ir pan. Suprantama, kad apie tokius žygius, kaip dainų šventė, negalima buvo nei svajoti. Kiek atsileidus rusų valdžios varžtams po 1904 m., visdėlto ir tada negalima buvo laukti leidimo bet kuriam visuotinam žygiui kad ir "nekaltoje" dainos srityje, nors kartais pavykdavo neoficialiai surinkti keletą chorų į vieną koncertą, kaip pav. 1910 m. J Neimantui Simne, arba 1913 m. St. Šimkui Kaune.

Nepriklausomoje Lietuvoje atsirado, suprantama, galimumų, ir, J. Žilevičiaus iniciatyva, greit gimė ir pati Dainų Šventės idėja. Pirmoji "Dainų diena" įvyko 1924 vasarą Kaune; joje dalyvavo 80 chorų su 3000 dainininkų. Dirigentai buvo J. Naujalis, St. Šimkus, J. Štarka; šalia visuotino choro, pasirodė ir keletas atskirų chorų, kaip Panevėžio jungtinis (dir. M. Karka), pavasarininkų (dir. A. Likerauskas); Klaipėdos krašto (dir. A. Vaičiūnas), Šaulių (dir. St. Šimkus) ir ateitininkų (dir. St. Gurevičius). Jungtinio choro repertuaras buvo nekomplikuotas; atskiri chorai atliko ir sunkesnių dainų.

Antroji "Dainų šventė" buvo suruošta 1924 m., Nepriklausomybės dešimtmečio proga. Jungtiniame chore dalyvavo 8000 dainininkų; atskirai pasirodė Klaipėdos Krašto jungtinis choras, A. Vaičiūno vadovaujamas, atlikęs ir sunkesnių dainų. Jungtiniam chorui dirigavo St. Šimkus ir J. Gruodis.

Trečioji "Dainų diena" buvo nutarta ruošti vos dviems metams praslinkus po antrosios ryšium su 1930 minimais Vytauto Didžiojo metais. Šios šventės galutino paruošimo laikotarpis supuolė su politinio įtempimo banga tarp stiprių katalikiškų organizacijų ir tuolaikinės vyriausybės. Nesusitarus su centro vadovybe buvo planuojama atskira dainų šventė. Porą mėnesių prieš pačią šventę vienybė buvo atstatyta, tačiau pasireiškė organizacijos trūkumų. Bendras jungtinio choro skambesys nebuvęs blogas, iš publikos klasant, tačiau nevisi dalyvauja chorai mokėjo repertuarą. Daugelis užregistruotų Dainų Šventės vadove pažymėtų chorų tikrumoje nedalyvavo, ir buvo nemaža gerai pasiruošusių, paskutiniuoju momentu atvykusių ir dalyvavusių chorų, kurie nebuvo pažymėti vadove. Bendras dalyvių skaičius buvo, kaip manoma, kaip antroje Dainų Šventėje.

Trečios "Dainų dienos" rezultatai iššaukė nepasitenkinimo mūsų muzikų tarpe; daugelis buvo girdėję latvių ir estų dainų šventes: palyginimas buvo mūsų nenaudai. Sekančiai šventei buvo nutarta nuodugniai pasiruošti. Šis pasiruošimas buvo vykdomas Lietuvių Muzikų ir Chorvedžių Draugijos, švietimo ministerijai remiant. Buvo suruošta keletas rajoninių švenčių, kurių didžiausia buvo 1938 m. Klaipėdoje. Tose rajoninėse šventėse žymų vaidmenį vaidino atvykę centriniai Kauno bei kitų Lietuvos miestų chorai, taip, kad dažnai jos buvo lyg visuotinės Dainų šventės repeticija. pavyzdžiu gali būti 1938 Klaipėdos rajoninė šventė, kur iš dalyvavusių 106 chorų tik 16 buvo kilę iš paties Klaipėdos krašto; o tuo tarpu Klaipėdos kraštas pasižymėjo ypatingu aktyvumu chorų srityje: mirus 1933 m. A. Vaičiūnui, čia energingai veikė A. Mikulskis ir St. Sodeika. Sėkmingas ir gana plačias dainų šventes yra suruošusios atskiros organizacijos kaip šauliai, jaunalietuviai ir kiti.

Visuotinė dainų šventė vis buvo atidėliojama; užėjusi karo audra ir rusų okupacija nebeleido jos įvykdyti.

Palyginant su kitomis sritimis, Lietuvoje padaryta pažanga dainų švenčių srityje buvo kuklesnė. Čia būta įvairių priežaisčių. Nepriklausomai Lietuvai susikūrus nebuvo suspėta sudaryti tvirtesnių chorinių tradicijų.Savąją valstybę atgavus gyvenimas tvarkėsi iš naujo; chorinis dainavimas buvo laikinai nustumtas į antraeilę vietą, ypač iškilus mūsų operai. Vėliau ėmė kilti centriniai Kauno chorai, kaip Šaulių Sąjungos (dir. N. Martinonis), V. D. Universiteto (dir. K. Kaveckas), Jaunalietuvių (dir. Kl. Griauzdė), Studentų Ateitininkų (dir. A. Makačinas), taip pat ir didesnių provincijos miestų chorai. Provincijoje pradėjo reikštis valstybės remiamų chorų persvara, kaip Šaulių ir Jaunalietuvių. chorinio Plataus judėjimo iš pačios liaudies, koks pasireiškė caro laikais Latvijoje ir Estijoje, pas mus nebuvo jaučiama. Chorinio dainavimo lygis tačiau sparčiai kilo; ypač tai buvo jaučiama per gimnazijų chorų varžybas.

Dainų švenčių ruošimas susilaukė paramos ir iš dabartinių Lietuvos valdovų. Kaip atrodo, ir dabar Lietuvoje chorai yra susiję daugiausiai su miestais ir valdžios įstaigomis, įmonėmis bei organizacijomis. Išoriniai antrosios okupacijos metu suruoštos dainų šventės atrodo įspūdingai: pirmoji, 1946 m. — apie 200 chorų ir 12,000 dalyvių; antroji — 1955 m. dalyvavo 457 chorai, kurių tik 69 buvo kilę iš kolūkių; trečiojoje — 1960 m. — beveik 34,000 dalyvių. Tarybinių dainų švenčių statistiką reikia imti atsargiai: į dalyvius ten įskaitomi ne tik jungtinio ar specialių chorų dainininkai, bet ir įvairūs liaudies orkestrai, vaikų chorai, liaudies ansamblių ir net teatrų pasirodymai. Tikras jungtinio choro dalyvių skaičius gali sudaryti, atrodo, apie pusę visų dalyvių, kurių tik nedidelė dalis, kaip atrodo, yra kilę iš paties mūsų tautos kamieno, iš sukolektyvintų ūkininkų.

Amerikos Jungtinėse Valstybėse lietuviai emigrantai anksti pradėjo burtis į chorus. Tačiau didesnių jungtinių chorų ar dainų švenčių ruošimo pradžia yra susijusi su plataus bendro reikalo iškilimu: su kova už Lietuvos Nepriklausomybę. Pirmo pasaulinio karo metu keletas tokių švenčių įvyko New Yorke, diriguojant A. Pociui ir St. Šimkui. 1939 m. įvyko pats didžiausias lietuvių pasirodymas per Pasaulinę parodą su 3000 dalyvių, diriguojant J. Žilevičiui. Dainų šventės buvo ruošiamos ir Naujojoje Anglijoje, o taip pat ir angliakasių srityse Pennsylvanijoje — jau penktą dešimtmetį reguliariai rudenį esti siauresnio maštabo, bet nuostabaus patvarumo "Dainų diena".

Chicagoje pradedant nuo 1920 metų buvo suruošta daug jungtinių chorų pasirodymų. Iš jų kai kurie buvo vadinami Dainų šventėmis. Tose šventėse kai kada pasirodydavo daugiau kaip 1000 choristų. Jos buvo daugiausia diriguojamos A. Pociaus.

Po Antrojo Pasaulinio karo į JAV atvykus naujųjų ateivių bangai, 1956 m. suruoštoje dainų šventėje stambią dalį užėmė tremtinių chorai ir dirigentai. Dalyvavo per 1000 choristų; dirigentais buvo Vl. Baltrušaitis, A. Mikulskis, St. Sodeika, B. Budriūnas, K. Steponavičius ir Alice Stephens-Steponavičienė. Garbės dirigentas buvo J. Žilevičius. Šioje dainų šventėje buvo parodyta tendencija neapsiriboti vien lengvomis trumpomis dainelėmis, bet įtraukti ir vieną kitą sambesnį ir sunkesnį mūsų kompozitorių kūrinį. Šį bandymą reikia laikyti pavykusiu. Panaši tendencija vyravo ir dabartinę dainų šventę beruošiant.

Masinio choro atliekama programa iš esmės nėra tinkama perdaug komplikuotam repertuarui. Šventės paskirtis yra išreikšti tautos vienybę, viso krašto chorus sujungiant į vieną visumą. Tačiau gyvenant aukštos kultūros šalyje yra suprantamas noras parodyti vieną kitą mūsų naujesnės vokalinės kūrybos pasiekimą. Įdomu, kad latviai tiek Nepriklasomoje Latvijoje, tiek ir čia Amerikoje per savo dainų šventes į masinio choro programą įtraukia visai nelengvus kūrinius, kuriuos šiaip gali atlikti tik gana išprusęs choras.

Reikia pažymėti, kad Vakarų Vokietijos tremtinių stovyklų laikotarpyje 1946 m. Wurzburgo mieste buvo suruošta sėkminga dainų šventė, kur dalyvavo apie 40 iš visų trijų Vakarų Vokietijos zonų suvažiavę tremtinių chorai; dirigentai buvo V. Šimkus, Br. Budriūnas ir Br. Jonušas.

1960 metais Dainų šventę suruošė net ir tolimoje Australijoje gyveną lietuviai.

Nukelta į 16 psl.

NEW YORKO BURMISTRAS ANT ROTUŠĖS LAIPTŲ skelbia Pavergtųjų Tautų Savaitę

Kalba PJT pirmininkas V. Sidzikauskas (1961.7.17) New Yorko burmistrui Wagneriui (sėdi II-as iš kairės) paskelbus nuo City Hall laiptų Pavergtų Tautų savaitės proklamaciją.

Captive Nations' Committee chairman V. Sidzikauskas, speaking at the proclamation ceremonies in New York, July 17th.

Jau gegužės m. Pavergtųjų Tautų Seimas pradėjo žygius Washingtone ir New Yorke, kad Pavergtųjų Savaitė šiemet būtų kiak galima įspūdingiau atžymėta.

Seimo pastangoms takon atėjo Pavergtųjų Draugai Amerikiečiai (Ch. Emmet) ir Cenltro bei Rytų Europos Kilmės Amerikiečiai (Prel. Balkūnas). Šių organizacijų iniciatyva per gubernatorius, senatorius, kongresmanus, miestų burmistrus, spaudą mintis paplito ir pasiekė gerų rezultatų. To dėka New Yorke šiemet Pavergtųjų Savaitė buvo įspūdingai atžymėta katalikų, protestantų ir žydų religinėse apeigose. Įspūdingos pamaldos buvo liepos 16 d. šv. Patriko katedroje, dalyvaujant kard. Spelmanui.

Priešais JT rūmus tradiciškai pakeltos pavergtų tautų vėliavos, o New Yorko burmistras prisidėjo viešais aktais: liepos 15, dalyvaujant P. Seimo pirm. V. Sidzikauskui ir asistuojant tautiniais drabužiais pasirėdžiusių pav. tautų mergaičių būriui, burmistras Wagneris pasirašė Pav. Savaitės proklamaciją New Yorkui. Liepos 17 dalyvaujant Pav. Seimo, Pav. Draugų Amerikiečių, C. ir R. Europos Kilmės Amerikiečių atstovams ir apie porai tūkstančių dalyvių, burmistras Wagneris savo proklamaciją paskelbė nuo didžiųjų rotušės laiptų. Ceremonjos buvo tikrai įspūdingos ir sulaukė plataus atgarsio.

Buv. prezidentas Eisenhoweris atsiuntė sveikinimą dalyviams pietų, surengtų liepos 20, kur dalyvavo būrys senatorių, kongresmanų, V. Departamento žmonių, spaudos bei visuomenės atstovų. Sveikinime jis pažymėjo, kad Pavergtųjų Savaitė nenutrūkstamais ryšiais Ameriką susieja su pavergtomis tautomis ir atnaujina jos atsidėjimą laisvei ir teisingumui.

Sen. Curtis (Nebr.) savo žodyje pažymėjo, kad Amerika neturi pamiršti savo įsipareigojimų pavergtoms tautoms. O sen. Douglas (Ill.) pabrėžė, kad "nuolaidos komunizmui jį nuolat artina ir jo grėsmę didina taip, kad galutinėj išvadoj arba mes būsime priversti jį prisiimti arba jam priešintis, bet jau nesėkmingai." Senatorius dabartinę padėtį sulygino su 1938 metų padėtimi. "Mes tikėsimės, — sakė jis,— kad šiemet išvados bus skirtingos nuo tų, kokias padarė Prancūzija, D. Britanija ir USA 1938 vasarą."

Pav. Savaitė įspūdingai praėjo Chicagoje, Los Angeles ir daugely kitų JAV-bių miestų. Apskritai vi-

Vt.

New Yorko burmistras R. Wagner, paskelbęs Pavergtų Tautų Savaitės (1961.7.17), proklamaciją, originalą įteikia Pav. T. savaitės komiteto pirmininkui T. Cuite. Iš kairės msgr. B. Varga, S. Korbonski, R. Wagneris, V. Sidzikauskas, T. Cuite.

Mayor Wagner (New York), who proclaimed Captive Nations' week in New York, presenting the proclamation to Mr. T. Cuite, chairman of the Captive Nations' Week Committee.

Po pamaldų N. Y. šv. Patriko katedroje Pavergtų Tautų Savaitės proga PJT pirm. V. Sidzikauskas dėkoja kardinolui Spellmanui.

V. Sidzikauskas expresses his gratitude to Cardinal Spellman after Mass at St. Patrick's Cathedral in connection with Captive Nations' Week.

NOVELĖ

JUOZAS KRUMINAS

TAMSA

KARAS jau buvo pasibaigęs, tikrai, naktimis jau nebebuvo prožektorių, ir sunkus lėktuvų ūžimas jau nebekabėjo viršum pavargusių žmonių. O tačiau nerimas vaikščiojo šitoje nusiaubtoje Vokietijos žemėje, ne, ne, nebuvo nė krislo ramybės, dulkini vokiečių kareiviai voromis traukė į internatus, ir nugalėtojų mašinos lakstė plentais ir vieškeliais.

Tada Mykolas Vaitiekus iš nuošalaus kaimo atėjo į miestą. Jis susirado lietuvišką stovyklą ir apsigyveno joje, iš tikrųjų, reikėjo kur nors įsitaisyti, gyvenimas ėjo toliau, taip, taip, žmogus buvo priverstas gyventi, kad ir iš smalsumo, kad ir dėl vilties, kuri viena buvo pasilikusi pastovi.

Dienos ėjo, organizavosi komitetai, pavargusiuose žmonėse atgijo judrumas, tikrai, reikėjo kas nors veikti, ir žmonės nusitvėrė už demokratiškos santvarkos, tai buvo madoje, tai atrodė labai svarbu, iš tikrųjų, kiekviena stovykla buvo atskira valstybė, ir kiekvienas komitetas didelė valdžia, pačių tautiečių išrinkta. Taiau tvarkos nebuvo toli gražu, tarpstovykliniai ryšiai sunku buvo užmegsti, kiekvienos stovyklos valdžia nepasitikėjo kita, tikrai, kiekvienas galvojo, kad jis yra pranašesnis už kitą, nepakeliui tad buvo su žemesniu, kad ir taip pat demokratiškai išrinktu.

Mykolas Vaitiekus ieškojo žmonos. Prie Dunojaus jie dar buvo drauge, po to jį paliko prie apkasų, o ją išvežė toliau.

—Pasimtysite, — kalbėjo jam, — dabar yra svarbesnių dalykų už moterų priežiūrą. Karas.

Mykolas Vaitiekus kasė apkasus, tada atėjo frontas, ir iš tikrųjų jis net gerai neatsimena, kokiu būdu šitas frontas praėjo pro jį, ne, ne, kai eina viesulas, ir vėjas neša žemes ir smėlį, žmogus susigūžia ir užsimerkia, kad nešamas smėlis neiškapotų akių. Ir kai Mykolas Vaitiekus vėl atmerkė akis, jis jau buvo apvilktas suplyšusiu ir kruvinu vatiniu, rankose laikė šautuvą ir žygiavo raudonosios armijos gretose. Iš tikrųjų, priešas buvo tas pats, skirtumas buvo tik tas, kad prieš šitą priešą jis ėjo drauge su kitu priešu. "Pirmyn!" šaukė jam rusiškai, ir jis ėjo pirmyn.

O paskui Mykolas Vaitiekus nenorėjo pasilikti naujųjų nugalėtojų eilėse, ne, ne, laisvė viliojo jį, gyvenimas šaukė, o ten, kažkur toli vakaruose, gal būt, laukė jo žmona. Kapituliacijos dieną jis pabėgo iš savo dalinio, plėšikaujančio ir ūžiančio svetimame krašte, jis perėjo šūvius ir vijimąsi, ir pagaliau pasislėpė vakarų sąjungininkų užimtame kaime. Dienos ėjo sunkios ir nežinojimo pilnos, tada jis išgirdo, kad organizuojasi lietuviškos stovyklos, ir atėjo į miestą.

Jis laukė, kol aprims pirmasis organizacinis įkarštis, jis pats dirbo ir laukė, ir šitas laukimas neturėjo ribų.

—Nieko nebus, — mąstė sau vienas Vaitiekus, — mūsų žmonės per ilgai buvo niokojami svetimųjų, dabar jie urmu puola į savivaldą, iš tikrųjų, jie nori savo valdžios. Jie neturi dabar niekam kitam laiko, tikrai, aš nenoriu jų smerkti, tačiau žmoną aš pamėginsiu susirasti savo jėgomis.

Jis pervažiavo visą Vokietiją ir sugrįžo vienas — ne, ne, tokioje suirutėje sunku buvo susigaudyti, žmonėms nepatiko kai kurios stovyklos, jie važiavo į kitas, iš tikrųjų, tos irgi nebuvo geresnės, jie dar toliau, ne, argi buvo įmanoma ką nors pavyti ar surasti.

Tada pasirodė pirmieji laikraščiai, ir Mykolas Vaitiekus parašė skelbimą: Marija Vaitiekienė turėjo atsiliepti nurodytu adresu. Bet dienos ėjo, niekas neatsiliepė, pasirodė dar daugiau laikraščių, ir Vaitiekus rašė į visus— tuščia, nieko, jokio garso. Praėjo mėnuo, ir praėjo du mėnesiai — nė vieno žodžio.

—Gal būt žuvo, — mąstė tada Vaitiekus, gal būt mirė, Dieve mano, juk čia buvo toks pragaras, tikrai, tiesiog stebėtis reikia, kad dar yra gyvų išlikusių žmonių.

Viltis yra didelis dalykas, ir kai viltis surasti žmoną ėmė apsinešti dulkėmis, Mykolas Vaitiekus persikėlė į kitą stovyklą. Čia buvo didelis kaimas.

—Kaip mūsų ūkyje, mąstė jis,— čia man bus lengviau, ir lauko žemę jausiu po kojomis, ir prisiminimai bus gyvesni.

Tada vasara pradėjo nugelsti, vasarojus buvo jau vežamas į daržines, ir vakarai būdavo ilgi ir tamsūs.

Mykolas Vaitiekus išeidavo į laukus — sunkūs avižų vežimai važiuoja namo, žirnių kupetos stovi išsirėmusios, tarytum gerų namų šeimininkės, pageltę bulvienojai svyra į smėlio užneštas vagas. — Nekokia žemė, — sako sau Mykolas Vaitiekus, žiūrėdamas į smėlėtą dirvą. Jis eina toliau — trumpos vėlyvųjų miežių ražienos baluoja rudenio graudumu.

—Viešpatie Dieve, — atsidūsta Mykolas Vatiekus, — kas dabar vaikšto po mano laukus, kieno akys stebi tenai vasarojų, kieno vežimai važiuoja į mano daržinę, taigi, iš tikrųjų, Dieve mano, kas dabar tenai darosi?

Kai pradėjo kristi lapai, Mykolas Vaitiekus negalėjo išbūti savo kambaryje. Jis gyveno vienas, komitetas davė jam nedidelį kambarėlį pačiame kaimo gale, paskutinėje troboje — ne, ne, negalima buvo skųstis, vietos jam čia užteko, o ir žmonių draugystės jis nelabai ieškojo, tačiau jį traukė būti ore.

Dabar jo akis viliojo sodas. Čia nebuvo sodų, tikrai, kelios nuskurusios obelaitės, ne, argi tai buvo galima vadinti sodu? Tačiau Mykolas Vaitiekus ištisas dienas pražiūrėdavo į šitas obelaites.

—Iš tikrųjų, — galvodavo jis, — dabar pats metas skiepyti žiemines atmainas.

Toks ėjo gyvenimas, ir vakarai būdavo vis ilgesni ir ilgesni, buvo šalta ir tamsu, į kaimą buvo išvadžioti elektros laidai, tačiau tamsa vis krisdavo ir krisdavo, ilgos valandos būdavo sutemusios, o šviesa vis neateidavo šitais laidais. Mykolas Vaitiekus girdėjo kalbant, kad karas sugriovė Vokietijos ūkį, nėra anglių, nėra kuo kūrenti mašinas ir apšviesti sudaužytus miestus ir kaimus, ir jis nesiskundė dėl šitos tamsos, ne, ne, užteko, kad buvo neužpučiamas kampas, iš tikrųjų jis gi buvo benamis, ko tad daugiau galėjo tikėtis?

Viskas, kas rišo jį su gyvenimu, buvo likę toli užpakalyje, tikrai, už fronto, už bėgimo, už devynių kalnų ir upių — ten pasiliko jo tarnyba mieste, ten buvo jo ūkis provincijoje, ten apylinkės giriose slapstėsi dabar jo broliai ir draugai..

Ach, taip, viskas buvo likę toli praeityje, keleri metai užgriuvo ant jo pečių sunkia našta, keleri okupacijų metai, keleri tremties metai svetimame krašte. Jie palenkė Mykolą Vaitiekų, šitie metai, jie išsėmė jo džiaugsmo išteklius, jie palaužė jo pasitikėjimą savimi ir išmokė vienatvės. Ne, ne, Mykolas Vaitiekus nebuvo uždaras žmogus, jis mėgo draugystę ir linksmumą, iš tikrųjų, gyvenimas gi buvo gražus ir geras — bet tai buvo taip baisiai seniai, taip baisiai seniai.

Dabar jis sugrįžta į savo menką kambarėlį svetimame kaime.

—Viešpatie, — mąsto jis eidamas, —tada mes visko turėjome perdaug, dabar gi neturime nieko. Bet, kaip sako mūsų tėvai: Dievas vienam nueidamas, kitam pareidamas.

Jis atsidaro kambario duris, tamsa šoka į jį kaip katė, negirdimai ir baugščiai, Tačiau Mykolas Vaitiekus nejaučia jos, jis yra toli praeityje, iš tikrųjų, jis jaučiasi ką tik grįžęs iš smagios medžioklės savo ūky, jam net atrodo, kad jis jaučia malonų nuovargį po visos denos lakstymo paskui kiškius, ir jo žingsniai yra tamprūs ir linksmi, jis nerūpestingai atgalia ranka uždaro duris, kita ranka siekia elektros mygtuko. Taip, tikrai ten, Lietuvoje, jo namuose, jis visuomet būdavo šitoje vietoje, ir jis dar kartą perbraukia ranka per šaltą sieną — įprastas judesys, įprast vieta šalia durų — iš tikrųjų, mygtukas yra čia, ir Mykolas Vaitiekus net nustemba, kad taip ilgai negalėjo jo surasti.

Mygtukas trakšteli, tačiau šviesa neužlieja kambario, tamsa stovi šalta ir nyki, jos juodos akys žiūri į Vaitiekų, tarytum tyčiojasi iš jo pastangų ir neprotingų vaikiškų minčių: iš tikrųjų, argi čia Lietuvos kraštas, kur viskas buvo tvarkinga ir gera. Tada Mykolas Vaitiekus nusigąsta, neramus vienatvės jausmas nusmelkia jį: — Viešpatie Dieve, — sako jis, — juk čia svetima šalis, tikrai, čia gi svetima šalis.

Keturkampis langas žvelgia į jį išblėsusiu žvilgsniu, lauke eina vėjas, medžiai ošia, jų sunki rauda pereina per stiklą ir atsimuša Vaitiekaus ausyse: — Ne, ne, — mąsto jis, — Lietuvoje ir ošimas buvo kitoks, ir vėjas daug minkštesnis, tikrai, ten tolimoje šiaurėje, vėjas buvo daug švelnesnis.

Jis pasiremia rankomis galvą ir mato — langas vis labiau įsisupa tamson.

—Pašėlusiai tamsios naktys, — sako sau Vaitiekus. Jis atsistoja, prieina prie lango — danguje nė vienos žvaigždės, vėjas blaško į stiklą smulkius lietaus lašus, ir Vaitiekui atrodo, kad šitie lašai nukrinta tiesiai į širdį. Iš tikrųjų, nėra kas veikti, visiškai nėra kas veikti, akys pripranta prie tamsos, išsiskiria neaiškūs daiktų bruožai, Vaitiekus pereina per kambarį vieną ir kitą kartą — ach ne, tiesiog žudytis noris dėl tokios būsenos.

—Kad žmona būtų drauge, — sako Vaitiekus garsiai, ir pats išsigąsta savo balso. Tada priduria mintyse: — Pratartum į žodį, išgirstum nuraminimą, taip kaip anais laikais Letuvoje: "Marija, — sakydavau aš jai, — šiandien esu toks pavargęs." Ir ji uždėdavo man ant pečių rankas ir kalbėdavo: "žinau, Mykolai, aš esu čia pat, padėk galvą ant mano rankų ir pailsėk" Ach, iš tikrųjų, toks buvo visas gyvenimas, o dabar nėra šitų ramybę nešančių rankų, ne, ne, nėra net stogo viršum pavargusios galvos nėra nieko, visiškai nieko.

Ir tada Mykolas Vaitiekus pro vėjo gaudimą staiga išgirsta žingsnius ties savo durimis. Neaiškus storas balsas kažko klausia, tada kalba moteris, o po to vėl palieka tiktai vėjas ir lietus.

—Nejaugi svečiai pas mane? — nustemba Mykolas Vaitiekus. Visą šitą laiką jis buvo vienas, jis neieškojo žmonių draugystės: — Juk ne linksmintis mes čia, — kalbėjo jis, ir niekur jis nesilankydavo, ir niekas pas jį neužeidavo, niekas. O dabar ties jo durimis kalbasi du žmonės.

—Tokiu laiku, — sako sau Vaitiekus, ir nežino, ar praverti duris ir paklausti, ko jiems reikia, ar tylėti. Tačiau šitie balsai kiek pykina Vaitiekų ne, ne, vienatvė nebuvo jam maloni, ji krito sunkiai ir nejaukiai, bet tai buvo jo vienatvė, o dabar į ją atėjo svetimi žmonės. Jį pradeda imti nekantrumas, ir kai jis dabar klausosi anų neaiškių balsų už durų, jame pradeda kilti pyktis. Ir tada jis išgirsta beldimąsi į savo duris. Jis pasitraukia nuo jų: —Prašau! — sako jis garsiai ir dar žingsnį žengia atgal.

Durys atsidaro, ir kažkas įeina į vidų. Vaitiekus jaučia, kad ateivis yra apakintas kambario tamsos, jis pasilieka stovėti prie durų, kurį laiką tyli, ir po to sako lietuviškai:

—Čia, rodos, esama žmonių?

—Yra, — trumpai atsako Vaitiekus ir laukia, kad anas kalbėtų toliau.

—Čia paskutinė kaimo troba, — teisinasi svtimasis, — tai ir užėjau, sakau, gal gyvena kas, nors šviesos niekur nematyt.

—Kas vakaras kelioms valandoms išjungia šviesą, — paaiškina Vaitiekus.

—Taigi, sakau, gal tamsta kartais žinotum, kaip čia mums patekti į Šlipeno miestą. Su manim moteris, ir ji užsispyrus miestą pasiekti dar šiandien.

—Miestą? — lėtai galvoja Vaitiekus. — Tai čia tiesus kelias plentu. Galima ir per pievas, dvigubai arčiau. Tik dabar pasiutusiai tamsu.

—Nieko tokio, turiu kuo pasišviesti.

—Tai čia nuo plento tuojau takas į dešinę. Tuojau pat, galiuką paėjus. Kryžkelė aiškiai matyti, medis stovi pačiame jos kampe. O paskui vis laikytis dešinės, keturi kilometrai.

—Dėkui už žinias. Surasime kaip nors.

Vaitiekus girdi, kaip anas užsideda kepurę ir ieško durų rankenos. Vėjas ūžteli pro praviras duris, ir blankioje tamsoje, pro prasivėrusių durų plyšį, Vaitiekus įžiūri lauke stovinčią moterį. — Nejaukus kelias, — pagalvoja jis ir uždaro duris.

Tada jis aiškiai išgirsta, kaip moteris klausia vyrą:

—Sužinojai?

—Taigi. Einam.

Vaitiekus ne iš karto susivokia, tačiau kai staigus širdį užgulęs svaigulys praeina, jam rodos, kad jis vėl girdi to balso skambėjimą.

Pabaiga 17 psl.

Adomas P. Jasas

Iš spaudai paruošto eilėraščių rinkinio "Būk palaimintas!"

MYLIMIEJI PRIE MARIŲ

Marių bangos šoka tango,
šoka vėjai keturi. —
Siausk, šnerėk prie žemės lango,
nendružėle pamary!

Mylimieji dalią renkas —
tu jų pasakos klausai...
Ak, putotos vėjų rankos,
po bangom — vilties gaisai!

Kas, kad laivą ar laivelį
audros mariose skalaus?
Kas, kad žemės rūpestėliui
reiks ir vyno ir alaus?..

Marių bangos šoka tango,
šoka vėjai keturi. —
Siausk, šnerėk prie žemės lango,
nendružėle pamary!

PASIVAIKŠČIOJIMAS

Jaučiu —
būties prasmė ir mano kraują degina! —
Einu, kad mirčiau, ieškodamas savęs, —
veduosi Faustą, Manarą ir Eugenijų Oneginą
per prisnigtas balto sniego — kaip ilgesio — gatves.

Ir lendam į seną seną smuklę,
kur palubėj džiūsta ir kūdikio vystyklai...
Ir kalbam apie garbę mirusių karalių, o geriam už būtį kuklią,
ir mūsų rankose žėri ne vyno, bet grynojo vandens stiklai.

Rodos —
kadais senam tėvų sode mes vaisių rinkomės
ir atsisveikinom po topoliu senu...
Jie grįžo, keliavę aukso ir idėjų rinkomis,
Jau nusivylę išmintim, meile ir vynu.

—Jūs einate? — Aš liksiu, kol užsidegs žvaigždė vakarė, —
Ir žvalgaus į vyno lentyną nesmagus.
O verdamas duris, Faustas Oneginui taria:
— Tai tavo atliekamas žmogus!

FARAONO TESTAMENTAS

Aš mirštu, o būk, manoji tauta, rami,
nes išmintimi
mane sostui palaimino teisingasis Osiris,
kad būčiau valdovas gyvas ir numiręs!

Ir niekas atgailai pagauti negalės
mano skrendančios vėlės:
praūš jinai kaip Nilo vėjas — gyvastingas ir gajus —
keturiasdešimt du teisėjus
ir pro amžinųjų įsakų kiaurymes
mano ir jūsų nuodėmes kaip priekaištą atmes,
jei atsiminsite mano kraujo testamentą:
— Tebūna šventa,
kas mano būtį liudija:
sfinksas, piramidė, mumija

PAKVAIŠĘS JŪRININKAS

Marių šunys vis kauks, marių šunys vis los —
aš stovėsiu kaip sfinksas ant kranto uolos
ir mąstysiu — kai šunys, kai bangos nurims,
pasakysiu aš graudų pamokslą žuvims.

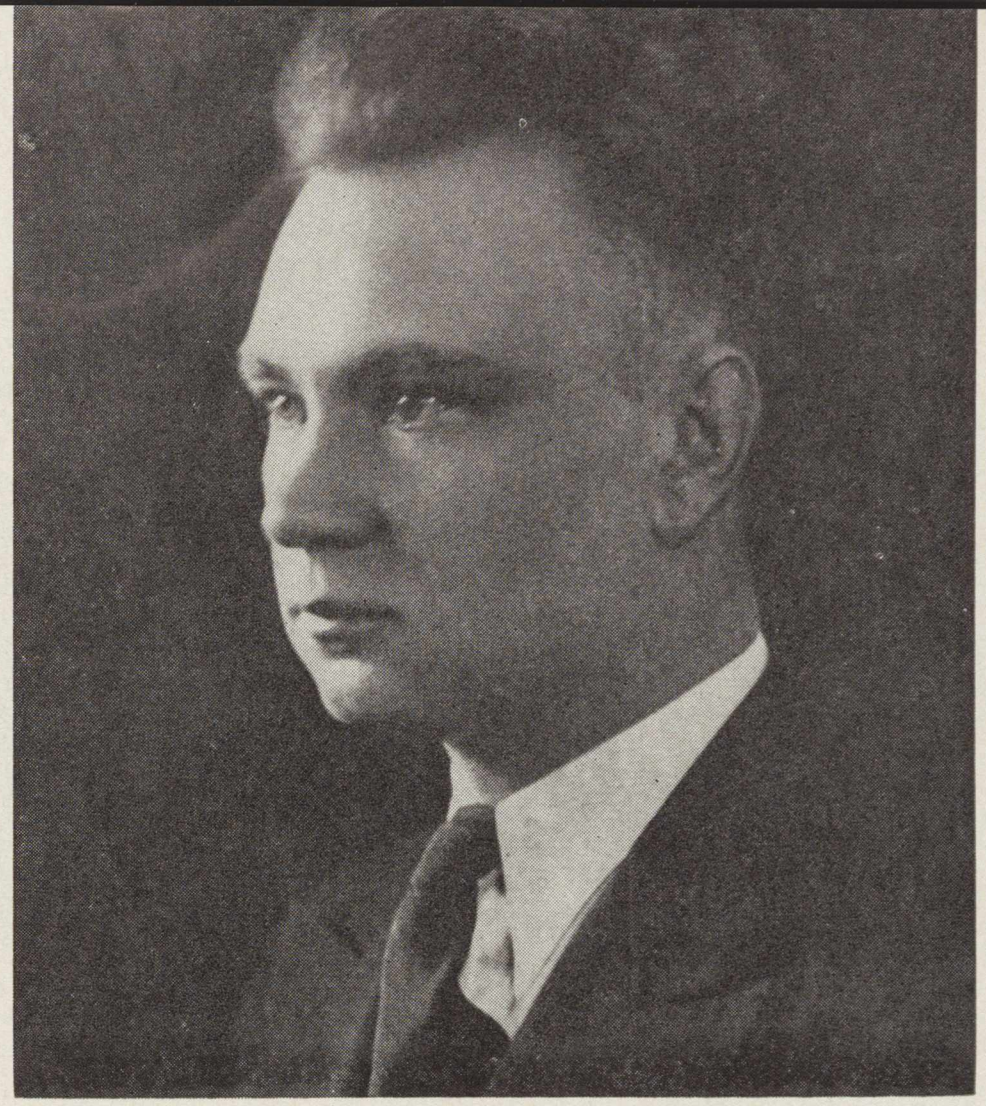

ADOMAS P. JASAS

Adomas Petras J a s a s (g. 1908) pirmąjį savo eilių rinkinį "Širdis žody" išleidęs 1934 m., kurį laiką dar spausdinosi perijodikoje, o vėliau ir visai nutilo. Mokytojavo, buvo inspektorium. Tik paskutiniaisiais metais vėl daugiau ėmė reikštis "Naujienų" šeštadienio priede su satyrinio pobūdžio ir filosofinio atspalvio lyrika, lengvai pašaipia plunksna gribšteldamas šiolaikinį modernaus pasaulio žmogų. Dažnas eilėraštis tematinis, formoje ieškoma įvairumo.

O laivai pro laivus vis linguos atkakliai —
jais keliaus žemės skurdžiai ir aukso pirkliai,
kol audra iš gelmių marių kalną pakels —
juos nublokš į gelmes, tartum žiedus ogels...

O banga per bangas vis į tolį sruvens —
aš stovėsiu prigludęs prie kalno akmens
ir mąstysiu — kai vėjas prieš aušrą nurims,
pastatysiu aš laivą kalnų debesims.

PASKUTINIAJAME TEISME

— Gaila! —
Ir jums, kurie ten toliau iš kairės,
dangaus žirandėliai nežerės:
sub specie aeternitatis
esate kalti
nes dar prieš mano kančią mirusioj genty
jūs patys —
dar nedygusio sodo obuoliai sugedę —
brendote kerštui, ne mylėti:
auginote mano kryžiui sunkų medį,
vainikui — dygųjį erškėtį. —

Vieni jau gimėte
per aukso prekymetį,
kiti — kai visokio kraujo vėliavos pleveno,
kai tironai mokė žmogžudystės meno,
ir jūsų širdys, nuo manųjų evangelijų atsiskyrusios,
klajojo auksinio smėlio tyruose,
ieškodamos sočiųjų tylos,
kur nejaustų nuodėmės — nereiktų atlaidų nei atgailos...

— Viešpatie,
kai Tujen — kad žengtumei į dangų —
iš numirusių kėleis,
kodėl nepalikai mums angelo,
apsivilkusio šios žemės drabužėliais?

Chicagos Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla 1954 m. gegužės mėn. prie Marijos aukšt. mokyklos rūmų. Viduryje (iš kairės) mokytojai: dr. Vanda Sruogienė, tėvų komiteto pirm. Pr. Kavaliūnas, vicedir. Alicija Rugytė, mokyklos direktorius Ben. Babrauskas, kun. J. Raibužis, O. Krikščiūnienė, Aldona Šimaitienė, Br. Jonušas.

Chicago's Lituanistic High School, 1954, in front of Maria High School.

Chicagos Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla

Chicagos Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos II-ji absolventų laida 1953 birželio 13 d. su dir. B. Babrausku ir vicedir. A. Rugyte. Iš kairės: Gražina Musteikytė, Aušrelė Venclovaitė, Meilutė Tapulionytė, Dalia Tallat-Kelpšaitė, Ina Čepėnaitė

Lituanistic High School graduates of 1953 with principal B. Babrauskas and vice-principal A. Rugytė.

Chicagos Aukštesniosios Lituanistikos Mokykla 1953 m. gegužės mėn. prie Marijos Gimimo parap. mokyklos pastato Marquette Parke. Mokytojai (iš kairės): J. Masilionis, vicedir. A. Rugytė, dir. Ben. Babrauskas, Aldona Šimaitienė, kun. J. Raibužis.

Members of Chicago's Lituanistic School in 1953 beside the Marquette Park parish school. Principal Benediktas Babrauskas.

2.000 mokinų, 260 absolvenų

Čikagos Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla, be abejonės, yra plačiausiai žinoma, gausingiausia mokinių ir mokytojų, toli pasklidusi savo leidiniais (vadovėliais, metraščiais ir mokyklos laikraštėliu). bene vienintelė lituanistikos mokykla, turinti specialiai jai pastatytas patalpas. Pradėjusi veikti 1950 kovo 11 d., šiemet išleido dešimtąją absolventų laidą, o iš viso mokyklą per 11 metų lankiusių skaičius viršija 2.000. Pastaruoju metu kasmet joje mokosi 200-300 mokinių. Normaliai veikia V, VI, VII. VIII klasės, bet kelerius paskutinius metus veikia ir papildoma — parengiamoji ketvirtoji klasė tiems mokiniams, kurie tebelanko aštuntąjį pradinės mokyklos skyrių arba kurie, gyvendami nelietuviškoje apylinkėje, neturėjo galimybių pradinėje mokykloje mokytis lietuvių kalbos. Tie per metus čia turi progos pasivyti, kad galėtų maždaug prilygti baigusiems aštuonis lietuviškos mokyklos skyrius. Kadangi kiekvienoje klasėje pastaruoju metu būna po 40-60 mokinių, tai veikia lygiagretės klasės: Va, Vb, VIa, VIb ir pan. Tuo būdu susidaro net 10 klasių.

1950-55 m. mokyklai vadovavo Benediktas Babrauskas, 1955-61 m. Alicija Rugytė, o š. m. birželio mėn. nauju direktorium išrinktas Juozas Masilionis.

L. Dienos kreipėsi į abu buvusius direktorius, prašydamos mūsų skaitytojams plačiau atverti šios mokyklos duris. Šiame numeryje atsako apie pirmąjį penkmetį Ben. Babrauskas, mokytojas lituanistas ir populiarusis literatas.

— Daug dirbdamas įvairiose kultūrinėse organizacijose, rašydamas spaudoje, kaip radote laiko dirbti mokykloje ir jai vadovauti?

14 metų dėstęs aukštesniosiose mokyklose lietuvių kalbą ir literatūrą, pamėgau tą darbą ir pamilau jaunimą. Todėl, kai Illinois Liet. Mokytojų S-gos pirm. Stasys Rudys paprašė mane dėstyti literatūrą Čikagoje steigiamojoje aukštesniojoje lituanistikos mokykloje, nesvyruodamas sutikau. Pradžioj įsirašė per 40 mokinių, ir 1950 kovo 11 d. pradėjome darbą. Susidarė dvi klasės: vyresnioji — iš tų. kurie Vokietijoje baigė šešias klases (vienas kitas — penkias ar septynias), žemesnioji — iš tų, kurie buvo baigę keturias gimnazijos klases. Tikybą dėstė pats jėzuitų provinciolas kun. Jonas Kidykas, lietuvių kalbą — dr. Petras Jonikas, literatūrą — aš, o Lietuvos istoriją — dr. V. Sruogienė. Trys pavasario mėnesiai praėjo greit, ir rudenį tie patys mokiniai grįžo į tas pačias klases. Rugsėjis man atnešė porą staigmenų. P. Jonikas, turėdamas tuo metu kitur dirbti, pasitraukė iš mokyklos, tai man teko paimti ir lietuvių kalbą, taigi pusę visos mokyklos pamokų. Be to, pavasarį ėjęs direktoriaus pareigas St. Rudys liepė man paimti ir direktoriaus vardą, kadangi jis pats mokykloje nieko nedėstąs, tad neturįs progos nė mokinių pažinti. Ir taip lygiai penkerius metus teko dirbti ir vadovauti mokyklai. Kai dr. V. Sruogienė. sužeista negalėjo ilgai dirbti, ji pasiūlė pavaduotoją A. Rugytę. Didėjant mokinių ir mokytojų skaičiui, atsirado daugiau darbo, tai A. Rugytę paprašiau eiti vicedirektorės pareigas. Dirbome darniai beveik trejus metus. Tik vienu atžvilgiu buvome ir likome skirtingų nuomonių, būtent, dėl jos pavardės rašymo: ji, remdamasi J. Jablonskiu, rašėsi Rūgyte, o aš. buvęs to paties Jablonskio ranka (raštininkas ar sekretorius), jos pavardę rašiau ir teberašau Rugytė (u trumpą).

—Ar nesunku buvo gauti mokytojų ir kaip jie atlyginami?

— Tikybos dėstytojų visą laiką parūpino jėzuitai: be paties vyresnio kun. J. Kidyko, dėstė kunigai J. Elijošius, B. Markaitis, J. Vaišnys, K. Pečkys. Tamošaitis, J. Rai-

bužis ir kt. Visus kitus mokytojus reikėjo surasti man, vėliau taip pat A. Rugytei. Sunkiausia buvo su lietuvių kalbos ir literatūros dėstytojais. Čikagiškiai kolegos rašytojai, Lietuvoje buvę mokytojai, dabar to darbo nebenorėjo imtis. Teko ieškoti kitų lituanistų. Kartais buvau priverstas šeštadienį dirbti darbovietėje, tai penktadienio vakarą porą valandų tekdavo sėdėti prie telefono, kol pasisekdavo tam šeštadieniui sau pavaduotoją rasti.

Mokytojai nekėlė atlyginimo klausimo. Kiek surinkdavau iš mokinių (pradžioje po dolerį. nuo 1953 m. po 2 dol. mėnesiui), tiek paskirstydavau pagal pamokų skaičių. Nei direktoriaus, nei vicedirektoriaus pareigos nebuvo apmokamos. Kol buvo mažiau mokinių, praktiškai mokytojams tekdavo tik kelionpinigiai autobusui, nuo 1953 m. išeidavo pusantro dolerio pamokai.

— Kaip buvo sprendžiami patalpų reikalai?

— Mokyklai kuriantis, prel. Briška maloniai leido nemokamai naudotis jo žinioje esančiomis Marijos Nekalto Prasidėjimo parap. mokyklos patalpomis. Šioje, kaip ir kitose čikagiškėse lietuvių mokyklose, kiekvienos klasės kampe pastatyta Lietuvos trispalvė liudija, kas yra šios mokyklos šeimininkai. Pats prelatas mokslo metų viduryje perėjo per klases, klausinėdamas mokinius. kur jie yra gimę, kurias Lietuvos vietoves prisimeną.

Pusantrų metų nekilo jokios patalpų, tvarkos nei drausmės problemos. Klausytojai buvo rimtesni negu universiteto studentai, mokytojai jautėsi kaip kokio instituto lektoriai. Tik vėliau, kai atėjo naujos, jau JAV-se pradines mokyklas baigusių mokinių klasės, ėmė reikštis vaikiški negerumai: tai paveikslas paliesta, tai spyna sugadinta.

1953 m. žiemą "nusikraustėme" (be gyvo inventoriaus, faktiškai nieko neturėjome) pas prel. J. Paškų į Marijos Gimimo mokyklą, kur teko išbūti pusantrų metų. Prel. J. Paškus nusiteikęs labai lietuviškai: per baigiamąjį aktą pareiškė, jog ši mokykla lietuvių statyta, ji priklauso mums. "Ateikite, užimkite ir naudokitės". Tačiau mūsų šeštadieninė mokykla sudarė nepatogumų seselėms mokytojoms, kurios, gyvendamos viršum mokyklos, šeštadieniais buvo priverstos mūsų varžytis. Ir taip teko vėl ieškoti ir rasti prieglaudą šv. Kryžiaus, vėliau jau A. Rugytei — šv. Jurgio parapijoje, kol tėvai jėzuitai šiai

Benediktas Babrauskas, vadovavęs Chicagos Aukštesniajai Lituanistikos Mokyklai 1950-1955 metais. B. B. yra vienas žymiausių mūsų lituanistų, lietuvių literatūros ir kalbos mokytojas gimnazijose Lietuvoje ir tremtyje, lituanistikos vadovėlių autorius, rašytojas teoretikas, kelias kadencijas buvęs Lietuvių Rašytojų Draugijos JAV-se pirmininku

Benediktas Babrauskas, principal of the Lituanistic school in Chicago from 1950 to 1955. B. Babrauskas is well known "homme de lettre", former President of Lith. Writers Association.

Literatūros pamoka Chicagos Aukšt. Lituanistikos Mokyklos VI-je klasėje 1951 m. — dėsto dir. Benediktas Babrauskas.
Lesson in Lithuanian literature in an upper class, 1951.

Chicagos ALM mokinių choras 1954 m., ved. muz. Bronius Jonušas.
Choir of the Lituanistic High School under the direction of Br. Jonušas.

mokyklai pastatė specialius rūmus. Beje, negaliu nepaminėti, kad vienu metu, kai buvo sunkumų rasti patalpas, Cicero liet. parapijos klebonas prel. Ignas Albavičius pats pasiūlė man ateiti su mokykla ir laisvai naudotis jo mokyklos patalpomis. Mokiniams būtų buvę toloka važinėti "į kitą miestą". nors Cicero miestelis, kur ir aš gyvenu, iš trijų pusių yra įsiterpęs į Čikagą.

— Kaip atrodė mokiniai: jų pažanga, lietuvybė?

— Mokinių skaičius didėjo kasmet: šešios lietuviškos pradinės mokyklos, kuriose kasdien tremtinių vaikams pačių tremtinių mokytojų yra dėstoma lietuvių kalba, kasmet atneša bent po dvi naujas klases. Ir taip 1954 m. buvo jau 150 mokinių, 1955 m. 200. o dabar arti 300. Pirmosios absolventų laidos siekė 15-20, o nuo 1956 m. po 25-35, 1961 m. baigė rekordinis skaičius — apie 50. Deja, su mokinių skaičiumi proporcingai didėja ir mokiniškos negerovės.

1950-53 m. m. mokykloje pamokų nei pertraukos metu neišgirsdavai angliško žodžio. 1954 m. jau buvo nutartą už kiekvieną anglišką žodį, išgirstą pertraukų metu, imti pabaudą. ir mūsų džiaugsmui tų pabaudų prisirinko vos keletas dolerių. Dabar jau gangreit reikės mokėti premiją tiems, kurie pertraukų metu kalbasi lietuviškai. Pradžioje buvo galima griežtai laikytis nepr. Lietuvos mokyklų programų. Patys mokiniai nesitenkino žemaitės, Š. Raganos ar L. Pelėdos vadovėliniu išdėstymu: neraginami ir nenurodomi, jie patys susirado artimiausią viešosios bibliotekos skyrių, iš kur — miela buvo žiūrėti — glėbiais nešėsi į namus tų rašytojų knygų. Šiandien tokiems raštams tai "laiko nebėra", tai "sunku suprasti", tai "neįdomu".

Nūnai pagalvojus darosi kiek gaila, kad 1952 m., laikydamiesi griežtų formalumų, neišdavėme atestatų porai jau dabartinių gydytojų dėl to, kad keletą paskutinių mėnesių jie nustojo lankyti mokyklą, kadangi šeštadieniais turėjo dirbti universitete: mat, tada aukšt. lituanistikos mokykloje turėjome ir un-to studentų, kurie Vokietijoje nebuvo spėję baigti liet. gimnazijos.

— Kurie dalykai yra dėstomi ČALM? Kurių programų laikomasi?

— Lietuvos geografija buvo įvesta tada, kai mokiniai į mokyklą atėjo be geografijos pažymio, t. y. nebe su keturių gimnazijos klasių, bet su aštuonių skyrių pažymėjimu.

Nukelta į 16 psl.

Katalikų pamaldos šv. Kryžiaus bažnyčioje. Evang. Liuteronų pamaldos įvyko Tėviškės bažnyčioje. Foto V. Juknevičius

Mass at Holy Cross Cath. church for participants of the Song Festival.

G. Antanaitytė — Antrosios Dainų šventės "Miss Lithuania".

G. Antanaitytė — "Miss Lithuania" of the Second Lithuanian Song Festival. V. Juknevičius

IR VĖL LIETUVIŠKA DAINA TRIUMFUOJA

Iš II JAV ir Kanados Liet. Dainų šventės Chicagoje

"Dainos galybė nepaprasta... Daina — tautos istorija...". kalbėjo Lietuvos Atstovas J. Kajeckas, pradedant Dainų šventę.

Lithuanian Charge d'Affair, J. Kajeckas, speaks at the opening of the Song Festival. A. Gulbinskas

Pagerbimas žuvusiųjų už Lietuvos laisvę — vainikas prie paminklo Jaunimo centre. Vainiką neša O. ir A. Mikulskiai.

Wreath at the monument to commemorate the dead in Lithuania's fight for freedom. P. Jasiukonis

DAINŲ ŠVENTĖS...

Atkelta iš 6 psl.

Antrąją dainų šventę ruošti nebuvo lengva; atrodė, kad trūksta susidomėjimo, entuziazmo; tai lietė tiek chorų vadovus, tiek ir pačius choristus. Rimtas ruošimasis šventei vis buvo atidėliojamas, galutini planai vis keitėsi. Atrodė, kad bus iš viso pavėluota ir šventė ne-

Seniausias dainininkas (K. Kriaučiūnas) uždega aukurą prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę. Foto A. Gulbinskas

The oldest choir member lights the flame at the monument.

Publika renkasi į II dainų šventę International Amphitheatre, Chicagoje. Susirinko arti 10000 klausytojų ir per 900 dainininkų. Tai buvo nepaprasta lietuvybės manifestacija, kurioje aplinka ir programa kėlė nuotaiką ir jaudino iki ašarų. Lietuviškas žodis skambėjo galingai ir didingai.

The audience assembling for the Second Lithuanian Song Festival at Chicago's Amphitheater. Foto P. Jasiukonis

galės įvykti, arba praeis nesklandžiai.

Tikrenybė pasirodė kitokia. Mūsų chorai, gyveną aukštos technikos šalyje, patys nejučiomis išpruso, jų lygis pakilo. Repertuaras buvo išmoktas, palyginti, greit ir gerai. Net ir sunkios dainos (jų tarpe ir V. Jakubėno "Tremtinių giesmė") buvo išmoktos ne tik keleto geriausių chorų, kaip buvo pesimistų laukiama, bet jas sklandžiai dainavo ir visa choristų minia.

Iš viso jungtinio choro intonacija ir ritminis tikslumas buvo geresnis, negu buvo laukiama ir gerokai prašoko pirmosios Dainų šventės lygį. Iš muzikinio taško šią šventę reikia laikyti pasisekusia.

Klausytojų tarpe buvo nepasitenkinimo dėl kai kurių organizacinių smulkmenų, dėl per ilgų kalbų ir pan. Tačiau iš viso Antroji JAV ir Kanados Dainų šventė priklauso prie džiaugsmingų mūsų kultūrinės veiklos įvykių ir parodo tebegyvuojančią tautinę sąmonę mūsų išeivių tarpe.

Vl. Jakubėnas

Sen. Douglas kalba dainų šventės bankete. Senatorių globojusių tarpe matyti A. Nasvytis, b. vedėjas, S. Barzdukas, LB pirm., K. Žirgulis ir kt.

Senator Paul Douglas speaking at the Song Festival banquet. P. J.

Karo Muziejaus vėliava II-sios dainų šventės iškilmingame vėliavų parade.

Flag of the Lith. War Museum during the parade. V. Juknevičius

Antroji dainų šventė pradedama: garbės dir. J. Žilevičius dirigento lazdelę perduoda garbės dir. A. Aleksiui, kuris padirigavo JAV ir Lietuvos himnus.

The beginning of the Second Lithuanian Song Festival: honorary conductor J. Žilevičius hands over the baton to hon. conductor A. Aleksis who conducted the US and Lithuanian National Anthems. Foto Z. Degutis

Bronius Budriūnas diriguoja mišriam chorui. Padainavo J. Strolios Ei, didi, didi, paties Budriūno Pradės aušrelė aušti, K. V. Banaičio Po aukštus kalnus ir Vl. Jakubėno Tremtinių ir išvežtųjų giesmę. Budriūnas susilaukė daugiausia plojimų, jo Pradės aušrelė teko pakartoti, o Tremtinių giesmė palydėta ovacijomis, iššaukiant žodžių ir muzikos autorius (žiūr. dešinėj).

Bronius Budriūnas, conducting the mixed chorus. He received great ovations for one of his songs, which had to be repeated. Foto P. Jasiukonis

Julius Gaidelis diriguoja vyrų chorui. Padainavo J. Gaidelio Daina, daina, J. Žilevičiaus Oi, kad išaustų ir B. Budriūno Ant marių.

Julius Gaidelis, conducting the male chorus. Foto V. Juknevičius

"Mylėsi Lietuvą iš tolo" dirigentas Budriūnas, žodžių autorius Brazdžionis ir kompozitorius Jakubėnas.

Conductor Budriūnas, poet Brazdžionis and musical author Jakubėnas received great applauses for the song "Hymn of the Exiled".

Foto P. Jasiukonis

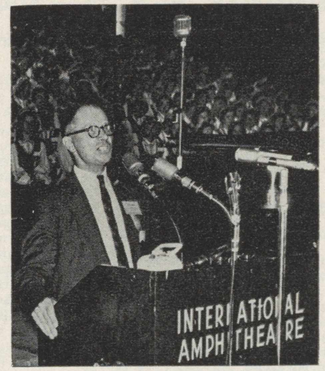

Stasys Barzdukas, JAV LB pirmininkas, dainų šventę baigiant, taria pabaigos žodį, jautriai išreikšdamas dainos galybę ir įtaką žmogaus širdžiai.

Stasys Barzdukas, central committee chairman of the Lith. Community, at the closing the song festival.

Foto A. Gulbinskas

K. Steponavičius, padirigavęs mišriam chorui J. Štarkos Aš nueisiu, J. Zdanio Siūbau lingau, J. Žilevičiaus Pasakyk, mergele.

K. Steponavičius, conducting mixed chorus.

Gėlės dirigentei Alice Stephens, kuriai diriguojant, moterų choras nuotaikingai padainavo Budriūno Tėviškėlę, B. Markaičio Eglės raudą, Sesers Bernardos Lopšinę, ir A. Vanagaičio Rods, parpulčiau.

Flowers for Alice Stephens, who conducted the women's chorus. Foto A. Gulbinskas

Stepas Sodeika diriguoja mišriam chorui; padainavo B. Jonušo Kurteliai sulojo, M. Petrausko Parsivedžiau mergužėlę, S. Gailevičiaus Tėvynės gėlės ir A. Vanagaičio Vėjužėlis. P. Jasiukonis

Stp. Sodeika, conducting the mixed chorus.

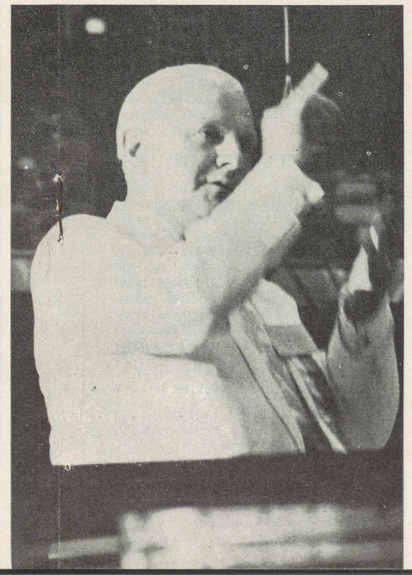

Alfonsas Mikulskis, šventę baigiant, padirigavęs S. Šimkaus Vėjo dukrą, J. Bertulio Pabusk, pasauli, ir S. Šimkaus Lietuviais esame mes gimę. Publika ilgai plojo, nenorėdama skirstytis.

A. Mikulskis, conducting mixed chorus. Foto A. Gulbinskas

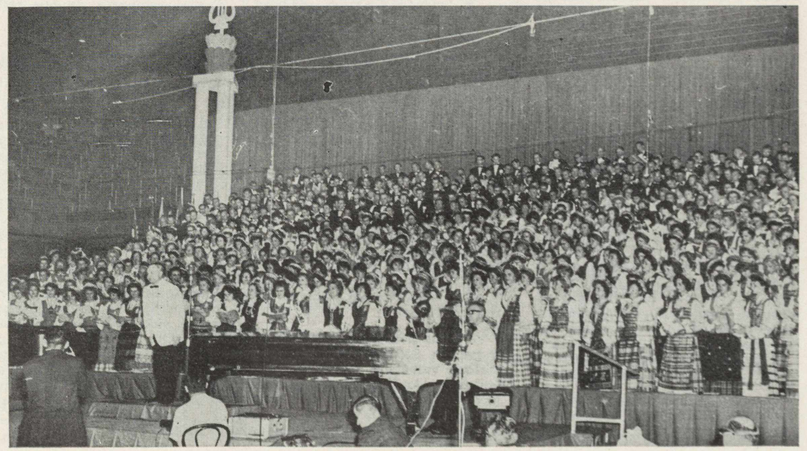

LIETUVIŲ DELEGACIJA WASHINGTONE

Jokubas J. Stukas

Kalifornijos senatorius Thomas H. Kuchel yra įnešęs į JAV senatą labai svarbią rezoliuciją Pabaltijo kraštų reikalu. Kalifornijos kongresmanas Glenard P. Lipscomb įnešė panašią rezoliuciją į JAV kongreso atstovų rūmus. Rezoluicija buvo perduota Senato ir Atstocų Rūmų užsienio reikalų komisijoms. Senatas ir Atstovų Rūmai tik tada šias rezoliucijas svarstys ir priims, kai minėtos komisijos jas patvirtins.

Rezoliucijos reikalauja, kad Amerikos Prezidentas iškeltų Baltijos valstybių klausimą Jungtinėse Tautose, kad JT reikalautų Sovietus išsinešdinti iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos, kad sugrąžintų ištremtuosius iš Sibiro, taip pat, kad JT pravestų laisvus rinkimus Pabaltijo valstybėse.

Liepos 28 d. Kuchel-Lipscomb rezoliucijų pravedimo reikalu Washingtone lankėsi lietuvių delegacija, kurią sudarė Antanas Skirius, LD žurnalo leidėjas iš Los Angeles, V. Volertas, Liet. Bendruomenės atstovas iš Baltimorės ir liet. radijo direktorius Jokubas Stukas iš New Yorko. Porą kartų aplankėm rezoliucijų autorius, Sen. Kuchel. ir Kongr. Lipscomb, taip pat tarėmės su Senato ir Atstovų Rūmų užsienių reikalų komisijų šefais bei administratorium dėl rezoliucijų eigos.

Rezoliucijų reikalas yra gyvas! Jų autoriai pažadėjo kreiptis į komisijų pirmininkus — Sen. J. W. Fulbright, ir Kongr. Th. E. Morgan, kad galimybėms leidžiant, pasistengtų įtraukti rezoliucijas dar į dabar tebevykstančios kongreso sesijos darbotvarkę. Jei nepavyks tai padaryti, jiedu žadėjo rezoliucijas pakartotinai pasiūlyti sekančiai Kongreso sesijai.

Sen. Kuchel ir Kongr. Lipscomb, nuoširdūs ir draugiški lietuvių bičiuliai, pasakė, kad tokios rezoliucijos galėtų būti priimtos, nors JAV Valstybės departamentas, jų žodžiais, "bijosi, kad jos perdaug laivo nesuptų".

Senato Užsienio Reikalų Komisijos administratorius, Carl Marcy, patarė kreiptis laiškais ir kitokiais būdais į komisijos narius, kad jie "paspaustų" pirmininką Sen. Fulbright. Kongreso Rūmų panašios komisijos šefas Boyd Crawford patarė Amerikos lietuviams tuojau siųsti laiškus tik savo distrikto arba valstybės atstovams — senatoriams. Rašyti tik tiems, kurie yra minėtų komisijų nariai.

Pavyzdžiui, New Jersey gyventojai turėtų rašyti kongr. P. Freilinghuysen, Jr., kongreso rūmų užsienio reikalų kamisijos nariui. New Yorko lietuviai turėtų rašyti kongreso atstovams — Edna F. Kelly, Leonard Farbstein, Cornelius E. Gallagher ir Robert R. Barry. Connecticut gyventojai turi rašyti atstovams John S. Monaghan ir Horace Seely-Brown, Jr., taip pat senatoriui Thomas J. Dodd, didžiam lietuvių draugui, daryti spaudimą, kad rezoliucija nr. 12 būtų įtraukta į užsienio reikalų komisijos darbotvarkę. Rašyti reikia nedelsiant.

Rezoliucijos bus pravestos, jei visi ir visomis išgalėmis prisidėsime prie to švento reikalo.

LIETUVYBĖ IŠLAIKYMO IR KULTŪROS PROBLEMOS

Atkelta iš 5 psl.

Bendruomenei, kuri nori egzistuoti, kuriai rūpi jos ateitis, tokia naujos kartos prieauglio padėtis negali nerūpėti. Jos gi pareiga rūpintis kaip fizine, taip ir dvasine narių sveikata. Ir jei bent vienas jos narys yra susirgęs užkrečiama liga, tai jis turi būti gydomas, nežiūrint ar jam tai patinka, ar ne, nes tai nėra vien jo privatus reikalas. Todėl ir kova su mūsų bendruomenės nutautėjimo liga turi būti vedama visos bendruomenės mastu. Šis, o ne kuris kitas, yra pats pirmasis ir svarbiausias uždavinys. Nes jei čia mes pralaimėsime, tai ko vertos bus visos mūsų pastangos kitose srityse? Todėl švietimo organizacijos, pedagogai, kunigai, visuomenininkai ir visi susipratę tėvai bei šiaip tautiečiai turi ieškoti būdų, kaip paveikti tuos tėvus, kurie savo vaikų tautiniu auklėjimu nesirūpina...

...Ir pagaliau, jei visa tai nepadėtų, tai ar ne laikas būtų pagalvoti apie naujo rezistencinio sąjūdžio organizavimą, apie kovingą rezistenciją priešui, esančiam mūsų tarpe, apie rezistenciją mūsų apsileidimui, ištižimui, išsigimimui. Turim kalbėti aiškiai: nauji ateiviai, kurių vaikai jau tekalba angliškai, yra savos tautos išdavikai. Ar mes turime juos slėpti? Ateis laikai, kad ir kiekvienas patriotas turės duoti apyskaitą ne tik iš to, kaip jis pats gyveno, bet ir iš to, ką jis padarė išdavikų skaičiui sumažinti. Kalti ne tik išdavkai, bet nebus išteisinti ir tie, kurie, matydami išdavystę, nieko nedarė sakydami — ne mano kiaulės, ne mano pupos, tesižinie!

Išvados yra tokios: 1. Jaunąją kartą išauginti lietuvišką galima. 2. Svarbiausias tautinio auklėjimo veiksnys yra šeima. 3. Žymi dalis tėvų savo pareigos neatlieka, ir todėl turime ne vaikų, o tėvų problemą. 4. Visa tautinė bendruomenė turi dėti pastangas užkirsti šiai blogybei kelią. Tai pirmas ir svarbiausias jos uždavinys.

L. Vaičiūnienė (su autore mums nepavyko susisiekti. Red.) savo rašinį grindžia posakiu "Neturtas ne yda, turtas ne nusikaltimas".

Pastebėjusi, kad mes tikrų turtuolių neturime, autorė vis dėlto mano, kad pasiturinčiųjų netrūksta; ir jie "neturėtų manyti... kad jie neprivalo atsilyginti nei už turimus gabumus, nei už pasisekimus, kad jie neįpareigoti materialiniais pertekliais dalintis, pirmiausia su savo tauta, kad jie neįsidėję kartais kišenėn ir kitų dalies..."

"Jeigu dalinamasi visokiomis vertybėmis, išradimais gyvas ir skatinamas tarp tautų ir valstybių, kaip galėtume mes, bendrojo likimo broliai ir seserys, vienas nuo kito atsitverti savo kieme nesugriaunama siena! Taigi kiekvienas turtininkas turėtų dalintis savo turtu, kaip tikrasis visuomenininkas darbu, už kurį ne tik jokio atlyginimo negauna, bet dar prideda; kaip dalina kultūrininkas, mokslininkas, dažnai sunkiai sumezgąs duonos reikalo galus."

Č. A. L. MOKYKLA

Atkelta iš 11 psl.

1953 m. taip pat įvesta dainos ir tautiniai šokiai. vėliau tautodailė. Taip kad vietoje pirmykščių keturių atsirado 6 ar net 7 pamokos. Dėstomųjų dalykų programas parengėme dalykų dėstytojai; jas priėmė ir patvirtino mokytojų taryba. Rengdamas liet. literatūros programą, aš įtraukiau šalia senųjų klasikų eilę naujų rašytojų: Putiną, Binkį, Sruogą, Savickį, Grušą, Ramoną. Vaičiulaitį, Aistį, Brazdžionį. Tų programų laikosi ir šiandien tiek Čikagos, tiek Cicero aukštesniosios lituanistikos mokyklos.

ČALM lituanistai parengė liet. literatūros vadovėlius, kuriais naudosis visos kitos mokyklos, bet manau, kad LD apie juos parašys skyrium.

— Kuo pasireiškia šiandien buvę ČALM mokinial?

— Būtų labai įdomi statistika, bet jos, tur būt, niekas neturi. Nemaža jau yra inžinierių, gydytojų, mokytojų. ekonomistų. Bet tai, žinoma, ne mūsų mokyklos nuopelnas. Itin daug baigusių meno institutą, muzikos mokslus, arba dirba spaudoje. Tai jau laikytina ČTLM nuopelnu, kadangi šios sritys čia buvo skatinamos.

Mūsų auklėtinė yra ir Dalilė Valančiūtė Polikaitienė, viena iš Liet. Dienų redaktorių.

— Ar mokykla patenkina visus Čikagos lietuvius?

— Nėra nieko vispusiško ir nepapildomo. Taip, pavyzdžiui, ciceriškiams veikėjams 1956 m. apsižiūrėjus, kad Ciceroje yra keliasdešimt mokinių. kurie galėtų lankyti aukštesniąją lit. mokyklą, o iš tikrųjų vos pora jų telanko čikagiškę (mat, nepatogu, per toli... nors man pačiam tiek metų važinėti nebuvo per toli...), atėjo mintis tokią pat mokyklą įsteigti Ciceroje. Šiandien ji jau susilaukė penkmečio!

— Ką maloniausio prisimenate iš tos mokyklos?

— Anot poeto, malonu, vienkart ir graudu. Su kiekviena klase buvo malonu vaikščioti mūsų literatūros laukais. o kasmet pavasarį graudu buvo atsisveikinti su tais, kurie jau nebegrįš į tą suolą. Jie vis ateina ir išeina, o tu vis lieki toje pačioje vietoje. Įspūdingiausia ir stipriausia, aišku, buvo pirmoji laida.

Gal maloniausias, tiesiog pritrenkiantis, buvo vienas susitikimas 1955 m. su lietuvių jėzuitų provinciolu kun. dr. Br. Krištanavičiumi. Kunigas be įžangų paprastais žodžiais kreipėsi į mane, siūlydamas parašyti jėzuitams prašymą, kad pastatytų Čikagos Aukšt. Lit. Mokyklai rūmus. Be jokių sąlygų, be jokių mūsų įsipareigojimų. Ne staigmena, bet tiesiog dovana iš dangaus! Jaučiau, kad tas ČALM direktoriaus raštas liks istorinis, bet nebuvo laiko sentimentams: tuoj pat vietoje parašiau lakonišką pareiškimą, nurodydamas. jog mokykloje numatomos 8 klasės, taigi tiek reikės kambarių. Ir po dvejų metų jau Alicijos Rugytės vadovaujama mokykla įžengė į savo patalpas.

Bet apie tai dera žodis tarti jai pačiai.

Šiais metais išleistos — naujausios

'LIETUVIŲ DIENŲ'

LEIDYKLOS

K N Y G O S

Bern. Brazdžionis

VIDUDIENIO SODAI

"Aidų" premiją laimėjęs poezijos rinkinys, susilaukęs labai gero spaudos įvertinimo ir didelio skaitytojų dėmesio.

128 psl. su dailiais dail. Valiaus pieštais viršeliais. Kaina $4.

A. Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

Talentingo jauno poeto pirmoji eilėraščių knyga, kritikos palankiai įvertinta.

48 psl. su P. Jurkaus pieštu viršeliu, kaina $1.50.

Alg. Gustaitis

LIETUVA — EUROPOS NUGALĖTOJA

Lietuva — žalgirio mūšio ir sporto nugalėtoja vaizdais. Pagrindu paimtos to paties vardo filmos nuotraukos. Didelio formato, su dail. A. Varno spalvotu viršeliu. Kaina $2.50

LIETUVIŲ DIENŲ LEIDYKLA TURI

Dr. P. Skardžius, St. Barzdukas, J. M. Laurinaitis

LIETUVIŲ KALBOS VADOVAS

Tartis ir rašyba. Kirčiavimas. Kalbos dalykai. Žodynas. Išleido Liet. Tremtinių Bendruomenė, 1950 m. 606 psl. Įrišta kietais drobės viršeliais. $4.00

Kiekvienam lietuviui reikalingiausia knyga, vienintelis lietuviškasis "Dictionary", reikalingas ypač mokslo jaunimui. Gera dovana pasiųsti į Lietuvą.

Vytė Nemunėlis

PIETŲ VĖJELIS

Eilėraščiai mokyklinio amžiaus vaikams. Dail. P. Osmolskio iliustracijos. $1.00

Įvairus vaikų gyvenimo turinys, didelės raidės, patogu patiems vaikams skaityti.

LITHUANIA'S FIGHT FOR FREEDOM

By **E. J. Harrison,** Formerly British Vice-Consul in Kaunas and Vilnius. $1.00

Published by Lithuanian American Information Center, A Service of the Lithuanian American Council, Inc. Third Edition, 1948.

Trumpai, bet išsamiai parašytas veikalas apie lietuvių kovas dėl laisvės istorijos bėgyje ir paskutiniaisiais, komunistų okupacijos, metais. Gera dovana kitataučiams kruvinojo birželio proga.

Užsakymus siųskite:

Lietuvių Dienų Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood 29, California

KNYGOS *IR* AUTORIAI

Birželio 1 d. suėjo lygiai dešimt metų kaip Vokietijoje džiovininkų sanatorijoj mirė **Juozas Kruminas.** Gimęs 1914 m., poetas J. Kruminas mirė pačiame gyvenimo vidudieny, tesulaukęs 37 metų, visą jaunystę paskyręs kovai su gyvenimu ir literatūros kūrybai.

Į literatūrą atėjęs iš skurdaus gyvenimo sūkurio, kaip kasdienybėje, taip ir kūryboje Kruminas buvo vienas audringiausių trečiojo Lietuvos laisvės dešimtmečio rašytojų, Villonas ir Strazdas, Eseninas ir Binkis kartu, iki giliausių širdies gelmių lyrikas, iki vagabundo nepraktiškas, netaupęs nei cento, nei jausmo, nei savęs, nei sveikatos.

Iš pradžių dalyvavęs kairiųjų rašytojų grupėje (potrečiafrontininkiškas metas davė du talentus: poetą Kruminą ir beletristą Baltušį), po I-mos komunistų okupacijos, Kruminas, nusivylęs keliais, kurie prievartauja "tarybinį" kūrėją, pasuko grynai lietuviškuoju keliu, atsisakęs riebių vergo honorarų už komunizmo stabų garbinimą, pasirinko tremties skurdą.

Kruminas rašė eilėmis ir proza, tremtyje parengė daug scenos montažų, su meile redagavo vienintelį tremties meto literatūros žurnalą Gintarą.

J. Krumino eilėraščiai ištisos improvizacijos, gaivališkos savo jausmingumu, pulsuojančios skaudžiai šiurpia karo meto dvasia bei švytinčos nemeluota patriotika ir žavinčios drąsiomis ateities vizijomis.

Jo originalūs (knygose ir periodikoje) eilėraščiai ir proza sudarytų apie 10 knygų, dvigubai tiek vertimų (yra išvertęs ir išleidęs 20 Lagerloef, Hamsun, Ramuz, Shaw ir kt. veikalų). Viso daugiau kaip 30 tomų — ištisa knygų lentyna! Visas šis palikimas laukia išleidžiamas kaip nenykstantis paminklas, kurį paliko rašytojas, bet kuris reikia surinkti ir "pastatyti".

Šiame numery spausdinama novelė "Tamsa" yra vienas iš J. K. mažųjų prozos raštų.

— **Anketa apie kultūrinus "mainus" su okupuota Lietuvą** baigsime kitame LD numeryje.

— Šio LD numerio 23 puslapyje dedama keletas liaudies dainų ir mūsų poetų vertimų į anglų kalbą. Tai yra ištraukos iš lietuvių poezijos angliškai, rengiamos pirmą kartą. Ją rengia Algirdas Landsbergis ir Clark Mills, Voyages leidyklos vedėjas, išleidęs Zobarsko parengtą lietuvių novelių rinkinį.

Poezijos vertimams pačiam Clark Mills talkininkauja eilė žinomų amerikiečių poetų. Rinkinys apims mūsų poeziją nuo senausių autorių iki šių dienų. Nemažą skyrių sudarys liaudies dainos, kurios ypač patikusios amerikiečiams literatams, kaip nepaprastai nauji, jiems negirdėti poezijos perlai.

Leidėjas nori, kad tam tikras knygų skaičius būtų iš anksto užsisakytas; iš anksto užsisakantiems daroma nuolaida — tat visi, kurie domisi poezija ar kurie norėtų kam lietuviškos poezijos angliška antologiją padovanoti, kviečiami užsisakyti 23 psl. nurodytu adresu.

— **Dr. Jonas Grinius** prancūziškai parašė straipsnį apie lietuvių literatūrą, kuris išspausdintas pasaulio literatūros istorijoje — "L'Histoire Generale des Literatures". Autorius aptaria rašytojus nuo seniausių laikų iki šių dienų. Iš naujesnių minimi Maironis, Vaižgantas, Sruoga, Vaitkus, Vaičiūnas, Šeinius, Savickis, Vienuolis, Mykolaitis-Putinas, Kirša, Binkis, Brazdžionis, Aistis, Vaičiulaitis, Ramonas, Grušas, Jankus ir kt. Taip pat minimi ir jauniausi autoriai, kaip Bradūnas, Niliūnas, Pūkelevičiūtė, Landsbergis, Jurkus, Alė Rūta ir kt.

Abi šios studijėlės išleistos atskiru atspaudu.

TAMSA — **Atkelta iš 8 psl.**

—Dieve mano, — mąsto jis, — nejaugi aš būčiau sapnavęs? Ne, ne, ką čia, nesąmonė, kur gi Marija galėtų klaidžioti tokiu laiku ir tokiame pasvietyje?

Bet kai jis vis negali ir negali išsivaduoti iš staigiai užplūdusių minčių jis pagalvoja, kad juk iš Šlipeno miesto jis rašė skelbimus į laikraštį, juk tenai jis visą laiką po kapituliacijos gyveno, tikriausiai jinai eina dabar jo ten ieškoti. Kai jis taip pagalvoja, jam tampa visiškai aišku, kad tai buvo Marija, ir tada be kepurės, su vienu švarkeliu, išlekia į orą.

Jis pribėga kryžkėlę, medis ošia pačiame jos kampe, tamsa stovi aplinkui, niekur nematyti jokių žmonių.

—Marija! — šaukia Vaitiekus, bet jo balsas, lietaus nulytas, nukrinta ča pat, niekas neatsiliepia, tylu. Jis pasileidžia pievų taku, perbėga vieną kalnelį, perbėga kitą — niekur jokių žmonių, vėjo ošimas ir tamsa, nieko daugiau, nieko daugiau. Jis bėga ir bėga, tolumoje pro rūką sumirga miesto žiburiai — nieko. Mykolas Vaitiekus sustoja ir sunkia ranka perbraukia prakaituotą kaktą. — Gal būt, jie paklydo, — taria jis sau, — gal būt, pabijojo tamsos ir nuėjo plentu?

Jis apsigrįžta ir pavargusiu žingsniu ima kopti į kalnelį.

Kai jis prieina kaimą — jo kambaryje skaidriai dega šviesa, ir pro praviras duris geltonų spindulių pluoštas krinta į šlapią orą.

Naujos knygos

Atsiųsta paminėti

Antanas Tulys, **Tūzų klubas.** Novelės. Išleido Terra Chicagoje, 1960 m. 200 psl. Kietais viršeliais su dail. J. Pilipausko pieštu aplanku.

A. Giedrius, **Užburti keliai. Pasakos.** Iliustravo dail. Vl. Stančikaitė. Išleido Immaculata Press. R. F. D. 2, Putnam, Conn. 199 psl. Kaina $3.95.

Sakalų keliai. Moksleivių metraštis 1960-1961. Čikagos Aukštesnioji Lituanistikos Mokykla. Redagavo N. Radvilaitė, D. Šukelytė, M. Drunga, K. Grabauskaitė M. Pakalniškytė, Š. Valiukėnas. Metraščio globėjas Domas Velička. 96 psl. Didelio formato leidinys.

Tai jau antras šios mokyklos metraštis, kuriame randame foto nuotraukomis mokytojų personalą, visąs ankstesniąsias laidas ir šių metų leidos mokinius (kiekv. atskirai). Šalia to įdėta pluoštas moksleivių rašinių ir jų pačių kūrybos.

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,

VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE

6211-6219 So. Western Ave. PRospect 8-5875

BRIDGEPORTE — ved. Ed. Rudaitis

3207 So. Halsted St. VIctory 2-4226

CLEM'S MARKETS

● Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.

● Importuoti lenkiški kumpiai.

● Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais arba didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje.

3002 W. Florence ● PL. 95058
7529 S. Normandie ● PL. 3-9676

Clem Taberski, savininkas

ADOLPH and CECELIA CASPER

Laidotuvių Namas

COWLEY & CASPER

praneša, kad dėl freeway'jaus pravedimo susidariusių nepatogumų, persikėlė į naują vietą ir susijungė su

LUKE O'CONNOR & SONS MORTUARY

931 W. Venice Blvd. RIchmond 9-1061
Mes čia patarnausime savo draugams lietuviams su tuo pačiu nuoširdumu ir simtija kaip ir anksčiau.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New Address:
HELEN MOCKUS
5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD Californie

New Telephone: NOrmandy 5-3351

PAKEITĘ ADRESĄ,
neužmirškite pranešti LD leidyklai.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns

Notaro darbai; namų ir automobilių apdraudos; mokesčių apskaičiavimas; tarpininkavimas namus perkant ir parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

Linkėjimai

taupytojams ir skolintojams

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,

President

2555 W. 47th St., Chicago 32, Ill.

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE

INSURANCE

Kreipkitės telefonu NO 4-2919

arba įstaigoje

4366 Sunset Blvd., Hollywood 29. Calif.

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus.

SANTA MONICA, CALIF.

Lietuvių piketai prie N. Y. Times leidyklos liepos 15 d. — Iškilus Berlyno klausimui, žurnalistas Sulzberger N.Y. Times laikraštyje paskelbė str., kuriame siūlo Berlyną iškeisti į Pabaltijo valstybes: Maskva palieka ramybėje Berlyną, už tai JAV-bės pripažįsta Maskvai Latviją, Lietuvą ir Estiją ir dar priedo pripažįsta Oderio-Neissės liniją. Ši ciniška mainų politika susilaukė PET, asmeniškų ir kt. protesto laiškų, o taip pat ir Amerikoje įprasto piketavimų būdu viešo atsakymo. Foto V. Maželis

Lithuanians picketing the "N. York Times" which published Sulzbergers article in which the author proposed to exchange East Berlin with the Baltic States. Foto V. Maželis

Dailininkas Juozas Bagdonas savo įkurtoje galerijoje Washingtone, kur pernai metais surengė eilę amerikiečių dailininkų parodų. Liepos 28-30 Baltimorės LB apylinkė surengė Bagdono kūrinių parodą. Vėliau bus Philadelphijoj, Bostone ir kt.

J. Bagdonas reiškiasi daugiausia abstraktinėje meno kūryboje. Yra daręs puikių keramikos darbų.

Artist J. Bagdonas in his art gallery in Washington, D.C.

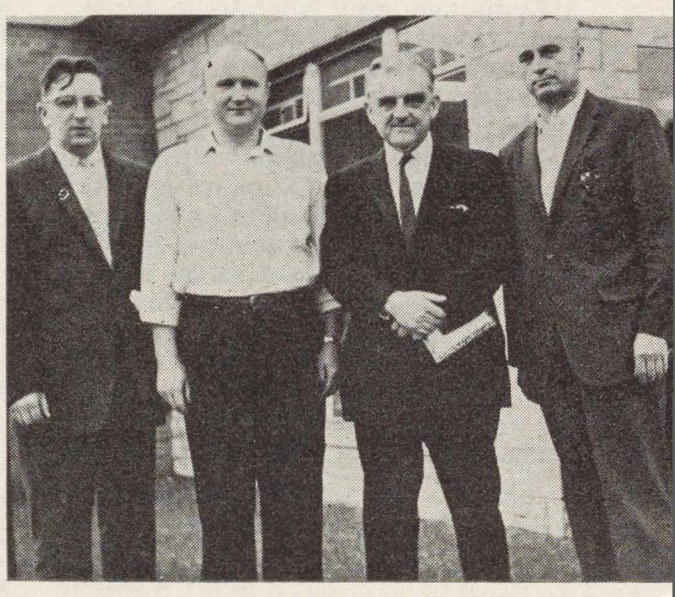

Chicagos lietuvių šachmatininkų būrelis su svečiu iš Detroito (K. Škėma). Iš kairės: K. Jankauskas, V. Bikulčius, A. Zujus ir K. Škėma.
Foto E. Šulaitis

Lithuanian chess players of Chicago with guest K. Škėma.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

ŠIAM SYRIUI ŽINIŲ IR NUOTRAUKŲ SIŲSKITE IŠ VISO LIETUVIŠKO GYVENIMO. KITI VEIKIA, O KĄ DAROTE JŪS? LAUKIAME.

Iš Amerikos Liet. Gydytojų Sąjungos III-jo suvažiavimo birželio 24-25 d. New Yorke. Dalyvavo virš 70 gydytojų ir dantų gydytojų. Šalia V. Sidzikausko, dr. B. Matulionio, A. Simučio, dr. B. Paprockienės, dr. V. Tercijono paskaitų ir pranešimų organizaciniais, visuomeniniais ir pan. klausimais buvo 6 pranešimai medicinos temomis. Foto V. Maželis

Scene from the Lithuanian-American Medical Society's 3rd convention June 24-25 in New York. Foto V. Maželis

I. Montrealio Aušros Vartų šešt. lituanistikos mokyklos mokiniai su mokytojais. II. Trečias skyrius su mokyt. L. Stankevičium. Foto V. Skaisgiris

1. Lituanistic School students and their teachers in Montreal, Canada.
2. Third grade at the Lituanistic School with their teacher L. Stankevičius.

Lietuvos paviljono dalis šių metų Tarpt. parodoje Chicagoje. Foto A. Gulbinskas

Už įrengimą paviljonas apdovanotas American Institute of Interior Designers diplomu. (Kitame LD nr. duosime platesnį foto reportažą).

Hamiltono LDM Teatro "Aukuras" vaidintojai po Moliero "Šykštuolio" pastatymo.

Iš kairės: G. Vindašius, A. Ulbinas, režisorė E. Dauguvietytė Kudabienė, R. Kontenis, L. Verbickaitė, S. Martinkutė, B. Juodelė, A. Stasevičius, E. Petrušaitis, A. Matulienė, V. Saliklis.

Drama group of Hamilton, Canada, after their performance in Molier's "The Miser". Foto A. Jūraitis

Toronte bal. 30 šaulių kuopa pastatė St. Pilkos 3 veiksmų komediją "Žemės rojus". Publika sutiko labai šiltai. žiūrovų buvo apie 300.

Winnipege bal. 29 pastatyta G. Veličkos 2 v. komedija "Lunatikai". Sąmojinga ir linksma komedija žiūrovus maloniai nuteikė.

Post scriptum. Redakcija laukia žinių ir foto nuotraukų iš visų vaidinimų.

Filisterių skautų sąjungos (FSS) II-jo suvažiavimo birželio 3-4 d. dalyviai Linkų vasarvietėje, Christiana Lodge, Mich. Foto Vyt. Germanas

Members of the second annual convention of the Lith. Academic Scouts on June 3-4 at Christiana Lodge, Michigan.

Akademikės skautės D. Verbickaitė, G. Musteikytė, M. Leknickaitė ir V. Vaivadaitė domisi vienu iš seniausių Lietuvos žemėlapiu fil. J. Dainausko paskaitos (apie Lietuvos statutą XVI a.) metu. Foto V. Germanas

Academic girl scouts admiring one of the oldest Lithuanian maps during a lecture by J. Dainauskas. Foto V. Germanas

ŽMONĖS, DIENOS IR DARBAI

—Šį numerį atiduodant spaudai gauta žinios iš leidėjo **Antano Skiriaus,** kuris su visa šeima buvo išvykęs atostogų per visą Ameriką. Rugpiūčio 10 jis pasiekė Bostoną, iš jo patraukė į Torontą, iš kur prasidėjo "kelias atgal". Washingtone Skirius dalyvavo sėkmingoje misijoje dėl Kuchel-Lipscomb rezoliucijos, New Yorke dalyvavo J. Stuko radijo programoje, visur susitiko daug LD platintojų, skaitytojų, bičiulių.

Šis numeris mūsų leidėją pasieks greičiausia dar Chicagoje.

—**Kun. Norbertas Pakalnis** iš Brooklyno, siųsdamas prenumeratą, pridėjo iki garbės prenumeratos sumos. Nuoširdus ačiū.

—JAV L. Bendruomenės Los Angeles apylinkės valdyba šiais metais **Kalifornijos Lietuvių Dieną** rengia rugsėjo 10 d., sekmadienį, Ukrainiečių namuose, 4315 Melrose Ave. Užkandžiai nuo 1 val. p. pietų. 5 val. prasidės koncertas, kurio programoje — sol. bosas Jonas Vaznelis iš Chicagos (ž. 25 psl.) ir Petro Armono vadovaujamas vyrų kvartetas "Daina". Po programos šokiai, grojant M. Krafto orkestrui.

—**C. J. Stokes** iš Baltimorės, liepos pradžioj lankėsi Los Angelėse, kur dalyvavo pusmetiniame rūbų projektuotojų ir gamintojų suvažiavime The Ambassador viešbutyje. C. J. Stokes yra International Assn. of Clothing Designers narys.

Ta proga jis apsilankė LD leidykloje ir įteikė $20.00, tuo būdu tapdamas LD **garbės prenumeratorium** 1961 ir 1962 metams.

—**Vytautas Skrinska** iš Worcesterio atsiuntė LD leidyklai $2 ir laišką, kuriame prašo, kad paragintume skaitytojus pirkti US bonus. Tai pagelbėtų vykdyti prezidento programą prieš komunizmą ir padėtų pavergtiesiems bei laisvajam pasauliui.

—**Komp. Br. Budriūno** giesmė "Deus Refugium Nostrum" buvo įtraukta į naujų religinių muzikos kūrinių sąrašą liturginiame Immaculate Heart kolegijos, Los Angeles, seminare, skirtame muzikos mokytojams. Mokytojams kūrinys labai patiko ir daugelis žadėjo jį įtraukti į savo repertuarą.

—**J. Kojelis** iš Los Angeles korespondenciniu būdu dalyvavo Lietuvių Fronto Bičiulių stovykloje prie Michigan ežero. Jis nusiuntė paskaitą "Mintys apie Amerikos lietuvių visuomenę", kuri sukėlė daug dėmesio. Diskusijose pasisakė ir mintis papildė A. Baronas, dr. Celiešius, kun. Garšva, J. Jasaitis, Ben. Babrauskas, A. Valentinas.

—**Liet. Fronto Bičiulių stovykla** pradžioje rugp. pravesta mūsų tautos rezistencijos dvidešimtmečio sukakties ženkle. Šalia paskaitų, literatūros vakaro ir kt. surengtas Laikinosios Vyriausybės, kurią pastatė sukilimas prieš bolševikus 1941 metais, 20 metų sukakties minėjimas.

Stovykla baigta partizanų minėjimu, kurį įspūdingai aprašė A. Valentinas "Drauge".

—Los Angeles **Dailiųjų Menų klubo** susirinkimas įvyko liepos 29 d. pirmininko komp. B. Budriūno rezidencijoje. Programoje — II-ji dainų šventė. Išklausyta juostelėje užrašyta visa dainų šventė, pasidalinta įspūdžiais, pasidžiaugta, kad klubo narių kūryba šventėje susilaukė didelio įvertinimo. Pasisakyta dėl koncerto programos ir žurnaistinių vertinimų. Susirinkime, be visų narių, dalyvavo keletas svečių, kaip muz. J. Gaubas, skulpt. J. Vainauskas, kultūrininkė Barmienė ir kt.

Nauju pirmininku išrinktas Alg. Gustaitis.

—**Skulptorė E. Docienė,** gyvenanti Toronte, neseniai padariusi Maironio biustą, kuris įrengtas Clevelando Tautų darželyje, gale vasaros rengiasi kartu su vyru dail. Docium aplankyti Los Angeles.

—**Izabelė Motekaitienė,** solistė ir literatė, verčia operos "Aida" libretą į lietuvių kalbą. Operą statys vyrų choras Chicagoje.

—**Kun. J. Jutt-Jutkevičius,** garsusis vyčių veikėjas, LD žurnalo bendradarbis, paskirtas liet. parapijos Athol, Mass. klebonu.

—"Tėviškės žiburių", Toronte leidžiamo savaitraščio redaktorium, padėjėju pakviestas pedagogas **A. Rinkūnas.** Vyr. redaktorius yra **dr. kun. Pr. Gaida.**

—**Dr. V. Tercijonas** nusiuntė 1000 dol. JAV Lietuvių Bendruomenei kaip NY L. Gydytojų Dr-jos dovaną suvažiavimo proga. Ta suma pavesta švietimo reikalams: 1. išleisti knygą apie lietuvybės nykimo priežastis Amerikoje ir apie priemones jai gelbėti ir 2. padėti įsteigti lietuvių vaikų darželį New Yorke — Richmond Hill ir Woodhaven, kur apsigyvena nauji lietuviai ateiviai. Tą piniginę dovaną siūlo pavadinti Enzio Jagomasto premija, pagerbiant jį ir jo šeimą, kurie (viso 5 asmenys) žuvo kankinių mirtim karo metu (1941) Vilniuj vokiečių nacių sušaudyti.

—Rugsėjo 1-3 dienomis Chicagoje įvyksta **V-tas Liet. Kat. Mokslo Akademijos** suvažiavimas. Be JAV-se gyvenančių mokslininkų į suvažiavimą atvyksta iš Europos prof. J. Eretas ir dr. Z. Ivinskis. Suvažiavimo atidarymas rugsėjo 1 d. vakare Jaunimo Centre. Šeštadienį posėdžiai vyks Congress viešbutyje. 7 sekcijos nagrinės krikščioniškosios kultūros padėti šiame amžiuje.

Sekmadienį uždaromoji paskaita bus Marijos Mokyklos patalpose.

Suvažiavimo šeimininkai yra Marija ir Antanas Rudžiai.

Suvažiavimo darbams (paskaitoms) išleisti kun. A. Karalius paskyrė $1000.

IV-jo suvažiavimo darbų knygai išeiti padėjo prel. P. Juras.

—**V. Alseika** "Drauge" rašo, kad Vokietijos Liet. Bendruomenė kultūros reikalams iš vokiečių valdžios gavusi 128.000 DM arba $32.000 pašalpos. Už juos š. Vokietijos lietuviams surengta eilė koncertų su soliste J. Liustikaite, akomponuojant muz. St. Gailevičiui, ir deklamatore Eliza Gedikaite. Šalia koncertų Hanau, Schweningen, Mainz, Lubeck, Hamburg, Osnabruck, Lebenstedt skaitytos lietuvybės išlaikymo ir kultūros paskaitos. Prelegentai: dr. J. Grinius, E. Simonaitis, J. Stankaitis, Stp. Vykintas ir kun. Lubinas.

—**Poetas Kazys Bradūnas,** gyvenęs Baltimorėje, pakviestas ir jau išvyko redaguoti "Draugo" šeštadienio kultūros priedo. Iki šiol priedą redagavęs kun. dr. J. Prunskis, subūrė daug kūrėjų ir kultūrininkų, nežiūrint kokių pakraipų jie būtų. Priedas daug dėmesio kreipė į kultūrinę informaciją, kruopščiai minėjo naujus leidinius, plačiausiai iš visos laisvojo pasaulio liet. spaudos recenzavo knygas. Vienas tik buvo nepatogumas, kad laikraštinis didelis formatas sunkino priedo komplektų rinkimą. Siūlyta mintis sumažinti bent dvigubai.

Naujai pakviestas redaktorius K. Bradūnas yra sėkmingai redagavęs keletą žurnalų, kaip Ateitis, Aidai, Lit. Lankai. Linkime sėkmės!

—Paskutiniu metu "Draugo" dienraštis labai pagyvino knygų reklamą, kas dieną kronikoje duodama įdomių pranešimų, kurie baigiami skatinimu pirkti knygas. Knygų platinimu "Draugo" leidykloje rūpinasi poetė **Julija Švabaitė-Gylienė,** kuri rodo daug energijos ir sumanumo.

—Iš **inž. Al. Čapliko,** Boston, Mass., suorganizuotos ekskursijos į Lietuvą grįžę pasakoja, kad "Lietuva esanti kaip kalėjimas, į kurio prieškambarį įleidžiami svečiai, bet kurie niekur daugiau negali nueiti".

MIRĖ SOLISTĖ V. GRIGAITIENĖ

Liepos 29 Long Island St. Charles kapinėse palaidota žymioji Lietuvos operos dainininkė Vladislava Grigaitienė. Atsisveikinti su velione koplyčioje susirinko gausus būrys giminių, artimųjų, Valst. Teatro bendradarbių, liet. organizacijų atstovų bei New Yorko lietuvių, dainininkės talento gerbėjų. Artimųjų tarpe buvo duktė Valerija, brolis J. Budrys, Gen. Konsulas New Yor, ke, sesuo Butkienė, jaun. brolis R. Palavinskas ir kt. — jie palydėjo velionę į paskutinę kelionę, toli už miesto esančias kapines.

"Pasakykite jai, mieli žiedai..."— Grigaitienės įdainuota arija skambėjo per J. Stuko radiją šeštadienį po laidotuvių.

Pagarbą ir liūdesį reiškė laidotuvių kalbos. O gėlės, kuriose skendo karstas pasakė, kad dainininkės atminimas ilgai liks gyvas.

IŠ GYDYTOJŲ SUVAŽIAVIMO

—**A. Simutis,** Lietuvos konsulas New Yorke, L. Gydytojų suvažiavime padarė pranešimą apie Dr. Alexander Carolus Curtius — pirmą lietuvį gydytoją New Yorke, gyvenusi prieš 300 metų (1659-1661). New Yorko medicinos istorijoj jis minimas kaip pirmas žymesnis gydytojas ir mokytojas. Medicinos dr. laipsnį jis gavo Leydeno universitete Olandijoj.

—Naują L. A. Gydytojų Sąjungos valdybą sudaro: pirm. dr. Stp. Biežis, Chicago, Ill., vicep.: dr. H. Brazaitis, Cleveland, Ohio, dr. V. Tauras Chicago, Ill., dr. V. Paprockas, New York, N. Y., sekr.-ižd. dr. K. Ambrazaitis, Chicago, Ill. direktoriai: dr. A. Starkus, New York, N. Y. V. Majauskas, V. Valatka, J. Balčiūnas ir A. Montvidas. Revizijos komisija: K. Drangelis, F. Kaunas, M. Budrienė.

—Gydytojų suvažiavime nutarta, kad Amerikos Liet. Gydytojų Biuletenis yra A. L. G. S-gos organas, jį leis ir toliau Illinois L. Gyd. Draugija. Metams $3. Be to, nutarta išleisti istoriją A. L. Gydytojų Draugijos, kuri anksčiau vadinta Amerikos L. Daktarų Draugija, 50 metų sukakčai paminėti.

—**Dr. B. Paprockienė,** dantų gydytoja, gydytojų suvažiavime papasakojo savo įspūdžius iš 1960 m. kelionės į Lietuvą, parodydama filmų nuotraukų. Vilnius esąs 60% sugriautas, nauji namai iš lauko niūrūs. Vilniuj daug rusų. Viešbuty, kuriame nakvojo, sekliai persirengę vyrų bei moterų darbo drabužiais. Mieste pragyvenimas brangus, ypač avalynė ir rūbai. Vilniuj žmonės daug girtuokliauja.. Dabartinės Lietuvos spalvos: raudona, balta ir žalia. Lietuvių kavinė Neringa Vilniuj įrengta gražiai. Pastebimi geri rūbai, gauti iš giminių ir artimųjų Amerikoje. Nylon medžiaga ypač pageidaujama.

—Liet. Gydytojų Sąjungą Amerikoje sudaro kelios draugijos, iš kurių stambiausia Ilinois Lietuvių Gydytojų Draugija; jos narių skaičius siekia 140 ir gali dar kilti. Illinois Liet. Gydytojų Dr-ja paskyrė 1000 dol. išleisti operai "Jūratė ir Kastytis" ir kitą 1000 informacinei knygai apie Lietuvą anglų kalba.

Ohio Liet. Gydytojų Draugija turi apie 50 narių ir jau renka penktą tūkstantį kultūros ir švietimo reikalams. Posėdžių su moksliniais pranešimais nedaro.

New Yorko Liet. Gyd. Dr-ja turi narių apie 30; metinius posėdžius daro su moksliniais pranešimais, vasaros metu rengia iškilas į užmiestį su šeimomis ir svečiais.

— **Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Centras,** išsirūpinęs nuolatinį valdžios leidimą pardavinėti savo namų svetainėje alų, laikys svetainę atdarą kol kas tik savaitgaliais, būtent: penktadieniais nuo 6 val. vak. iki 12 val., šeštadieniais nuo 2 val. p. p. iki 12 val. vakaro ir sekmadieniais nuo 1 val. pp. iki 12 val. vakaro.

Mūsų tautiečiai galės čia pailsėti, pasišnekučiuoti, atsigaivinti stiklu alaus, o mėgėjai palošti šachmatais ir kortomis.

Netrukus numatoma turėti svetainėje lietuviškų laikraščių ir knygų.

— Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Centras š. m. rugsėjo 3 d., sekmadienį, gražiame Arroyo Seco parke, rengia **pikniką.** Laukiama suvažiuojant visų šėrininkų su šeimomis ir pažįstamais. Taip pat maloniai kviečiami visi Kalifornijos lietuviai praleisti kelias valandas medžių pavėsy, savųjų tarpe, pasigardžiuoti lietuviškais valgiais, išbandyti laimę turtingoj loterijoj ir tuo pačiu prisidėti prie Lietuvių Namų išlaikymo.

LIETUVIŲ DIENŲ ŽURNALO PIKNIKAS

šiais metais rugsėjo 24.

žinomame Arroyo Seco parke, Los Angeles, Calif.

Visi LD žurnalo skaitytojai ir bičiuliai,
gyvenantieji Los Angelėse ir jo apylinkėse,
kviečiami dalyvauti.

Skaitytojai, įsigykite LD laimėjimų knygeles ir platinkite kitiems — tuo labai paremsite žurnalo leidimą. Laimėjimų traukimai įvyks pikniko metu.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
SEPTEMBER / RUGSĖJIS 1961

M. K. Čiurlionis
SONATA OF SPRING
/ PAVASARIO SONATA

We Are Not For Sale

By STASYS LOZORAITIS

Newsman C. L. Sulzberger has made a statement in the New York Times that plays into Soviet hands. In the matter of West Berlin he proposes that a settlement be made with the Soviets by allowing or recognizing the Soviet seizure and occupation of the Baltic States of Estonia, Latvia and Lithuania.

Sulzberger's startling barter plan brings to mind certain other characteristics of Soviet relations with the West.

A notable characteristic of Soviet expansion has been the fact that it is possible to judge beforehand where they will strike next, since they take no great plans to conceal their designs. In this they resemble their predecessor, Hitler. As it is well known, he set forth the political platform of the Nazi Party and their methods in Mein Kampf — a book that was little read and left little political impression. In the past, the West has not been able to block Soviet incursions in advance nor has it been sure on what questions to relent to the Soviets.

In the face of the West's stand on the Berlin question, which is firm and forthright at the moment, there is no room for relenting; consequently, there can be no sacrifice of law or human rights. It is deplorable that Sulzberger comes forward with his /More — next page

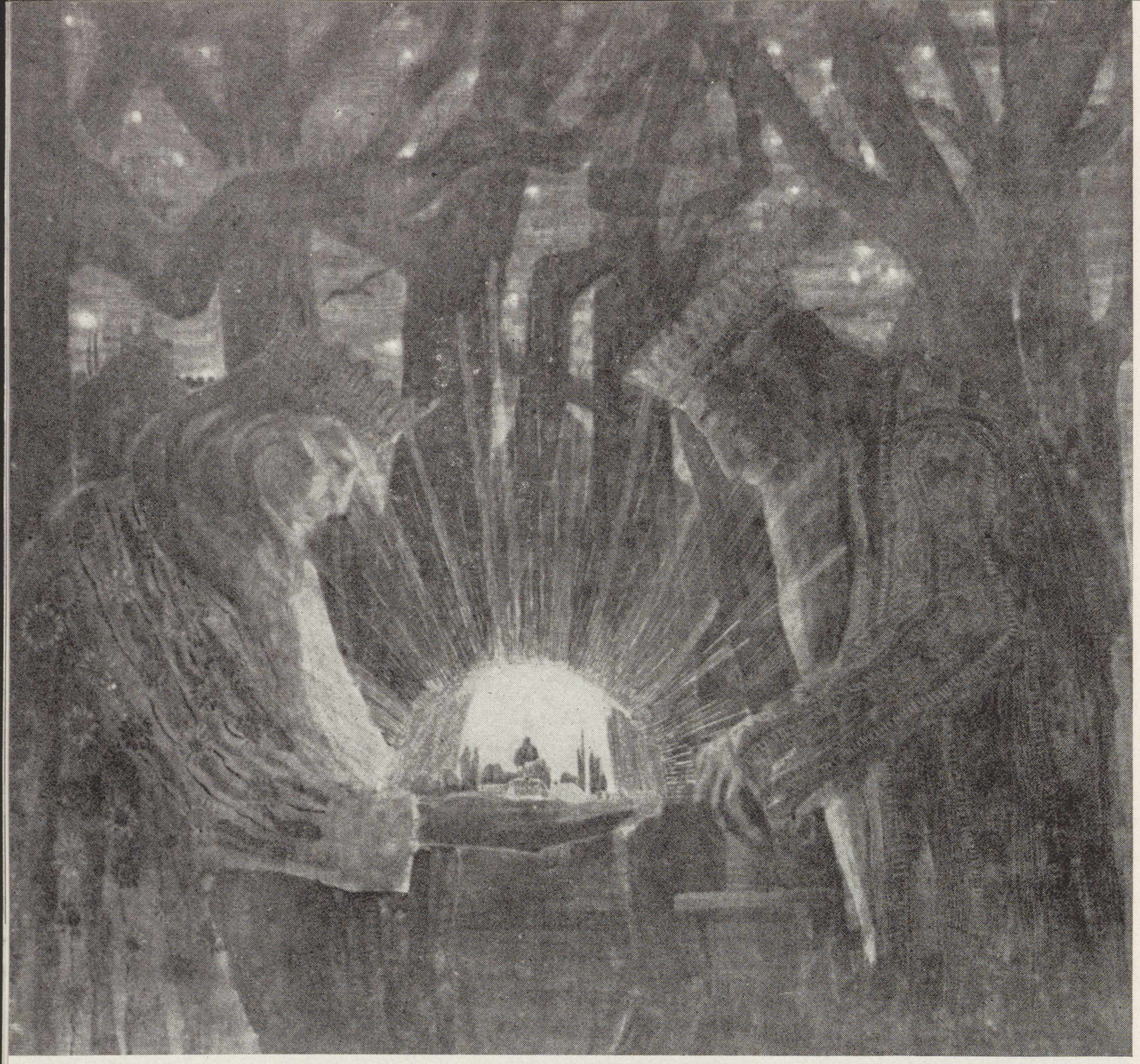

M. K. Čiurlionis

LITHUANIAN PAINTER-COMPOSER CIURLIONIS

On the fiftieth anniversary of his death

TALE OF THE KINGS / PASAKA

M. K. Čiurlionis, a Lithuanian painter-composer who was a pioneer in the field of abstract art, is being honored on the fiftieth anniversary of his death in a small exhibition currently on view in The New York Public Library's Fifth Avenue and 42nd Street building.

The commemorative display will remain in the Library's 2nd floor corridor, through September 7.

Reproductions of the artist's major paintings, never before shown in this country, feature **Sonata of the Spring, Sonata of the Stars, Rex, and The Serpent Sonata.** Scores of Čiurlionis' musical works, his collected letters, memoirs, and articles are also shown.

Konstantinas Mikalojus Čiurlionis, who lived from 1875 until 1911, is considered to be a foreruner in the surrealist movement, as well as a procursor of the Russian abstract painter, Wasily Kandinsky,– claims Aleksis Rannit, Estonian poet and art critic, whose study is one of a number of works about Čiurlionis' life and work published in Lithuanian, Russian, German, French, and English.

Although he died at the age of thirty-five and is little known outside of Eastern Europe, Čiurlionis left some 300 paintings most of which are now in the Čiurlionis Museum, Kaunas, Lithuania. He was also prolific musically, having composed the first Lithuanian symphonic poems, a string quartet, and some hundred works for piano.

One of his prelude was played last year in San Francisco by Svyatoslav Rikhter, when the Russian pianist toured the United States.

Primarily known as a painter, the titles of many of Čiurlionis' canvases nevertheless reflect the artist's attempts to synthesize musical and graphic ideas.

"He was driven to painting by his visions, which were at once visual, musical, and cosmic," according to Harvard University Professor George M. A. Hanfmann, writing of the artist in "The Art Bulletin" (Vol. XXI, No. 1).

Romen Roland wrote about him: "...It is hard to express how moved I am by this astonishing work, which enriched not only art, but also widened our scope in the field of poliphony and musical rhythm. How productive it would be to reproduce such work in a large scope in painting and monumental frescos. That would be a new spiritual continent, whose Christopher Columbus became Čiurlionis..."

Bernard Berenson, the American art critic, also took note of the Lithuanian painter by saying, "Of the great individualists of the new epoch, Čiurlionis must be given a foremost place. He must be understood and appreciated not only for the mystic and seer he was, but also for his unique aesthetic and pictorial ideas."

Kairėje vaizdas iš Čiurlionio parodos New Yorko Centr. bibliotekoje. Dešinėje parodos organizatorius A. Rannit.

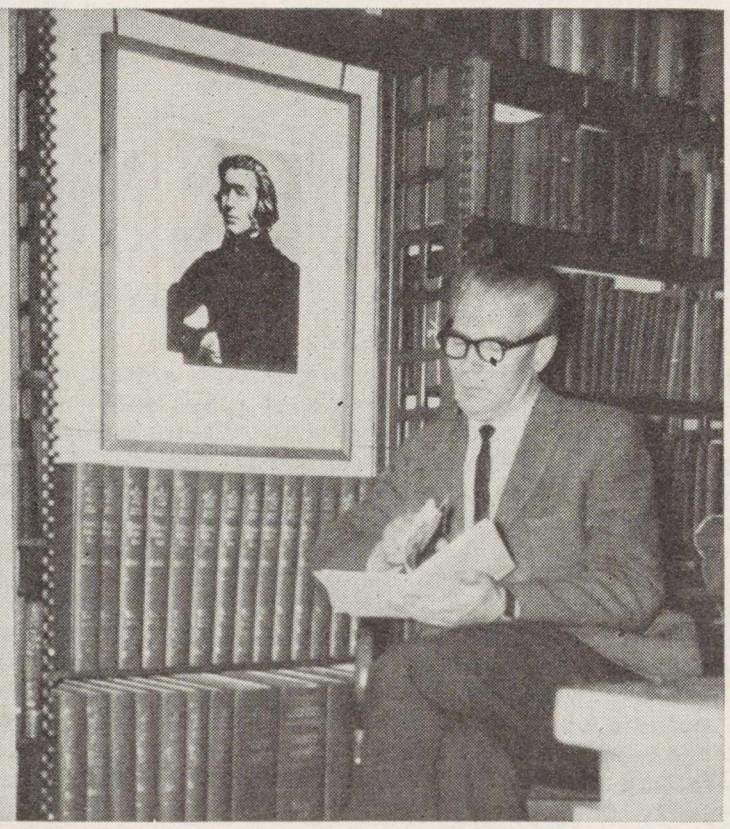

LEFT — Part of the exhibit of M. K. Čiurlionis' paintings (reproductions) at the New York Central Library. The art exhibition, which already has been visited by thousands, will stay open until Oct. 1st. The "New York Times" and other newspapers gave favourable reports on the exhibition and it also has been discussed on New York Munnicipal Radio Station, Radio Free Europe, Voice of America and Radio Liberation. Robert von Berg also wrote a lengthy article about Čiurlionis and the art exhibition in one of the leading W. German newspapers "Sueddeutsche Zeitung" of Munich. (At left — portrait of Čiurlionis by artist V. K. Jonynas.) RIGHT — Aleksis Rannit, organizer of the Čiurlionis art exhibition, at his desk at New York's Central Library. He has written a series of articles on Čiurlionis in the international press. UNESCO has published his study, written in French, "M. K. Čiurlionis—pionnier de l'art abstrait".

GREEN OAK, GREEN LINDEN

Poems from a forthcoming anthology of Lithuanian poetry

EDITOR'S NOTE

The group of poems that follows are taken from a forthcoming selection of Lithuanian poetry, **GREEN OAK, GREEN LINDEN,** which is scheduled for appearance on about December 1, 1961. A companion-volume to **Selected Lithuanian Short-Stories,** published last year by Voyages Press, **Green Oak, Green Linden,** will contain about 40 **Dainos,** as well as a wide representation of established Lithuanian poets. These will include Donelaitis, Baranauskas, Maironis, Putinas, Kirša, Santvaras, Aistis, Brazdžionis, Radauskas, Bradūnas, Niliūnas and many others.

Edited by Clark Mills and Algirdas Landsbergis, this anthology is a cooperative enterprise in which counsel and assistance of many kinds has been made available by Jonas Aistis, Bernardas Brazdžionis, Stepas Zobarskas, Kazys Bradūnas and Nyka-Niliūnas; among the American and British translators are Robert Payne, George Reavey, Demie Jonaitis, the late W. K. Matthews, Theodore Melnechuk, Astrid Ivask, and Clark Mills.

Voyages Press has offered **Green Oak, Green Linden,** at the reduced price of $3.50 to interested readers who might wish to place orders in advance. Since publication of this book hinges largely on a sufficient number of advance subscriptions, we urge readers of **Lithuanian Days** Magazine to support this project which, we are convinced, constitutes an important contribution of permanent value to a western understanding of Lithuanian literature. Such subscribers may address **Voyages Press** at 35 West 75th Street, New York 23, N. Y.

DAINA

(Folk Song)

There is a high mountain
Set in the rivers and seas.
On top of the mountain
Rises a green oak tree.

So in despair I swam
And clung to the oak tree.
– Dear oak tree, please change yourself,
Become my father.

And you, dear growing branches
Become arms of flesh-like whiteness,
And you, dear little leaves,
Turn to loving words.

Sorrowing I went away
Weeping bitterly,
For the oak tree has not changed,
Has not become my father.

And the dear growing branches
Are no arms of flesh-like whiteness,
And the little green leaves
Have not turned to loving words.

(Robert Payne)

DAINA
(Folk Song)

We shall drink beer today.
Tomorrow we'll set forth
for the Magyar land.

There, rivers are wine
and apples, golden –
the forests, orchards.

And what shall we do
in the Magyar land?

There we'll build us a city
with precious jewels
and window-sunlets.

And when shall we return
from the Magyar land?

When pikestaffs burst with buds,
when stones explodes with flow-
and trees grow on the seas. /ers.

(Clark Mills)

STASYS SANTVARAS

LADYBUG

Ladybug, tell the labors you perform.
As light fills the dark valley and the land
where will you wade in the wet sand,
after the storm?

Where were you born? In cherry blossoms? In a tear
of sun was your pellucid garment made?
What are your duties, ladybug, in the shade
of this dark valley here?

(Clark Mills)

VINCAS MYKOLAITIS-PUTINAS

AT MIDNIGHT

There is a single hour that comes
amidst the night
when to the fixed white stars your prayers
take soundless flight.

How limpid, endless in itself,
lies radiant space,
as if the stars moved, in your heart,
each to its place.

In these blue vaults, all that has being,
out, up, and down!
Through their immense expanses, you
dissolve and drown.

Now prayer and sanctity have gone,
nor is there sin.
Oh, let the avid heart speak out:
Heaven will win.

(Clark Mills)

FAUSTAS KIRŠA

THE WOODEN CHRIST

In his fathers' home, a farmer who's a hundred
Carves a wooden model Lord that works some wonders.

On the face of Jesus he inscribes his misery
When they sent his son to prison in Siberia.

He cuts deep, the wood dust drops, the god doll gazes –
Anguished god indeed, created by its maker.

He, to crucify himself his heart and torments.
Spears the side of God and spikes the palms and insteps.

Then he twists a crown of thorns to grave the forehead;
White the wood the old man gouges, goads and tortures.

With the hands at rest upon the knobby kneecaps,
Wooden Christ himself is born, alive, and painwracked.

Chips pile up to ease the heart, for Christ is risen,
Christ himself is risen from the old man's chisel.

Now the godwright glows, and now he sees the miracle:
Round the head of Christ are lightrays in a circle.

When he stripped the final splinter from the icon,
You could hear the lips of the creator speaking:

"God, I don't believe this piece of wood requires
Labor out of me to bring about a miracle.

"God, you wipe my tears dry, turn my pain to sweetness
Through your agony with both your temples bleeding.

"If you do perform them – miracles, I beg you:
Save the innocent, but punish persecutors!"

And, when he had borne the statue to the church, why
All the people of the land returned to virtue.

And, his lips against the wound of Jesus' passion,
He himself begged mercy for his youth's transgressions.

(Theodore Melnechuk)

Vilnius, Capital of Lithuania, was occupied by the Russian armed forces for 6 straight years (1655-61). In stamps two views of Vilnius, 1,3. — Vilnius rusų okupacijoje išbuvo 6 metus (1655-61). Rusų išleistuose pašto ženkluose du Vilniaus vaizdai (1 ir 3).
(2). The Russian Czar Michael Romanov, elected 1613, who started series of wars against Lithuania, which ended in total occupation in 1775. — Rusijos caras Mykolas Romanovas, pradėjęs seriją karų prieš Lietuvą, kuri baigėsi visiška Lietuvos okupacija 1775 metais.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

Part XXXIX

After signing the peace treaty with Sweden, the next step was to finish the war with Russia. Meanwhile, the Russians didn't have much luck on the batlefield. After the death of Hetman Bogdan Chmielnicki (1657), his followers were no longer united and joined first with Russia, then with Poland and finally asked the Turks for protection. The Russians, after loosing the Cossacks, were swiftly driven out of Poland.

But the Russian army still kept the occupied Lithuanian territory and even planned new attacks. In 1660 they were badly beaten in one big battle. Polish King John Casimir came with his army to help Lithuanians and in 1661 the Lithuanian cities of Kaunas, Vilnius, Gardinas and Mogilev were liberated.

During the long period of wars with the Swedes and Russians the Lithuanian and Polish territories were heavily devastated: the cities ruined, famine and plague rage in the country. The decreased army for a long time unpaid, refused to obey their commanding officers and to fight. Revolt broke out in the country, which could not be quelled, because the grands and boyars refused to obey the king and were quarreling among themselves.

The situation in Russia was not much better. After the Cossacks fell off, a new danger became evident — a likely war with the Turks, and Moscow was willing to negotiate with the Republic (so was the Kingdom of Poland and Lithuania then called). Negotiations ended with the peace treaty of Andrusava (1667). According to this treaty, the Russians completely withdraw from the Lithuanian territory, but kept the vaivodeship of Smolensk, the county of Starodub and parts of the vaivodeship of Vitebsk. Poland passed over to Russia the entire Ukrainian country east of the river of Dniepr. Russia promised to pay to the Republic 200,000 rubles as reparations for the confiscated properties of the noblemen in the occupied territories.

The peace treaty of Andrusava became valid only in 1686. The boundaries between Lithuania and Russia, set by this treaty, remained unchanged until 1772.

As is was said already, King John Casimir was a poor ruler concerned himself more with his personal affairs than those of the state. He was married to his brother Ladislas' widow, the French-woman Marie Louise, but had no children; therefore he requested, that the affairs of the throne should be settled before his death — the Polish diet (sejm) should choose his successor. He proposed the French Duke Conde. Meanwhile his wife died, and the king, depresed by disunity of his nation an the failures during his reign, abdicated the throne (1668) and left for France, leaving the countries without a ruler. He died in France in 1672.

(To be continued)

MICHIGAN FARM SŪRIS
Fountain, Michigan

Jūs esate namuose ar kur keliaujate, visuomet reikalaukite **Michigan Farm Sūrio.** Šis sūris jau per ilgus metus gaminamas **Jono ir Angelinos Andriulių** ir jų šeimos, Fountain, Mich.

REIKALAUKITE TIK MICHIGAN FARM SŪRIO

Jeigu abejojate, paprašykite pamėginimui. Jūsų skonis jums pasakys. Mes norime, kad Jūs patys būtumėt sprendėjas. Mes esame labai dėkingi sūrio mėgėjams ir geresnėms krautuvėms, kad Jūs tiek išpopuliarinote **Michigan Farm Sūrį,** kuris paliko visų mėgiamiausias. Mes pasižadame ir toliau jums gaminti tik patį geriausią sūrį.

MICHIGAN FARM CHEESE DAIRY, INC.

Vieninteliai šio sūrio gamintojai FOUNTAIN, MICH.

Aptarnavimui ir informacijai rytuose prašome kreiptis:

PETER LISAUSKAS
69-15 53rd Avenue, Maspeth, N. Y. — Tel. TW 4-8087

VICTOR ABECŪNAS
351 Park Street, New Britain, Conn. — Tel. BA 3-1342

JONAS JAKUBAUSKAS
634 N. Denison Street, Baltimore, Md. — Tel. Longwood 6-2622

MEČISLOVAS KAVALIAUSKAS
24 Prospect Street, Hyde Park, Mass. — Tel. Hyde Park 3-3975

GEORGE GALŪNAS
1400 Caniff, Detroit, Mich. — Tel. T. O. 8-7062

STANLEY METRICK
1804 W. 47th St., Chicago, Illinois — Tel. Yards 7-8393

JOHN SHURNA
5418 So. Albany, Chicago, Illinois — Tel. Grovehill 6-7783

BRONIUC C. BUINYS
5001 N. 12th St., Philadeyphia, Pa. — Phone GL 7-2293 " DA 4-8329

BRONIUS DŪDA
804 No. Vermont Ave., Los Angeles 26, Calif. — Tel. NOrmandy 1-0292

BEN GRAZULIS
6905 Superior Ave., Cleveland, Ohio — Tel. HE 2-2395

JOHN TENZI
9½ Union Street, Inkerman, Pittston, Pa. — Tel. OL 4-1083

PRANAS KUPINSKAS
131 Inslee Pl., Elizabeth, New Jersey — Tel. 4-0970
Makes Lithuanian Rye bread also.

WE ARE NOT FOR SALE

Continued from page 21

revolutionary plan now, which amounts to recognition of the annexation of the Baltic States. Sulzberger's idea is that the world is familiar with the saying, "A bird in hand is worth two in the bush", and that therefore it is desireable to hold the Berlin bird in hand by appeasing the Soviets with a fresh bribe — the victims in this case being Estona, Latvia and Lithuania. He terms this a neccessary realty in a cynical world.

But Sulzberger's proposal is cynicism itself and of a particular brand — without real or practical foundation. International conflicts can be solved through negotiation only if the underlying causes of the conflicts are removed. If this is not done, no diplomatic patching of any kind will alter the difference nor will it prevent these differences from degenerating further. This fact is borne out by experience with Hitler's regime: the return of the German army to the Rhine area, German rearmament, the annexation of Austria, the severance of Klaipėda from Lithuania, the Sudetenland from Czechoslovakia, the occupation of the latter country itself, etc. Although Hitler's plundering was tolerated and even confirmed by agreement (Munich), the democracies gained no advantage, because the cause of the conflict remained unremoved — Hitler's desire for empire in Europe.

The cause of the conflict between the West and the Soviet Union is none other than Soviet desire to rule in Europe and the world, and the Berlin question and others like it are no more than stepping stones toward the ultimate realization of this goal. A bargain with the Soviets for trade of the Baltic States in return for Berlin would not alter the nature of the conflict or errast its spread. Such a bargain would be meaningless and the Soviets would look upon it as a sign of ebbing American prestige needing no repayment.

The grave conflict between the civilized world and the Soviet Union cannot be resolved through negotiation. Soviet expansion can be stopped only by a firm policy on all fronts. It is of paramount importance that the West have a strong military arm and moral prestige. One of the significant circumstances leadinb to the downfal of Hitler was the belief of nations in the democratic countries. This belief, however, was not founded on secret talks with Stalin at Yalta and Teheran, but on the Atlantic declaration which promised to restore the liberty of nations seized by Hitler and Stalin. This still remains the best means to deal with the Berlin crisis.

Sulzberger has harmed the political and moral preparations of the West to stand off the Soviet offensive. There is nothing more damaging to the position of the West than to consider a nation's right to liberty as a piece of goods which may be bartered or sold to the Soviet Union. Finally, the West would do well to avoid jeopardizing the faith of the captive nations in the right and justice of the free world.

SOLOIST JONAS VAZNELIS

● **Soloist Jonas Vaznelis** has been singing with the Chicago Lyric Opera for seven years and has been working with famous American and European conductors and such famous soloists as Callas, Tebaldi, Tucker, Bjerling, Christoff and others. He created the impressive base role Mephistopheles when the Chicago Men's Chorus "Vytis" produced the opera Faust. Soloist Vaznelis has also sung in other operas and concerts.

September 10th he is singing in a concert which will present the Lithuanian Community of Los Angeles.

● **Prof. Dr. A. Maceina** is lecturing at the Muenster University's summer session on dialectic materialism, religion and culture in the light of the Orthodox Church and also has a seminar on Dostoewski's great inquisitor.

● Carnegie Institute director Gordon Washburn selected one of artist **Adomas Galdikas'** paintings, exhibited at the Fegl gallery. The painting will be for the international exhibition to be held in Pittsburgh next year. 350-500 art pieces are selected for this art exhibition from all over the world, except Soviet Russia.

● **Artist V. K. Jonynas** won the contest for stained glass for the chapel of Notre Dame Convent in Wilton, Conn. His compositions were outstanding in their colors, composition and figures.

● Chicago weekly "The New World", in connection with the **Lithuanian Song Festival,** printed a photograph of m usician Alice Stephens and several girls in national costume. The paper noted that about 10,000 participants were gathered for this occasion.

● **Prof. J. Eretas** of Switzerland is here for the convention of the Academy of Lithuanian Catholic Educators. He will travel to other cities and deliver lectures for the Lithuanian public.

● **"Documents of Humaneness"** were published in a second edition in Germany. There is a section on the kind greatment the east Germans received from the Lithuanians when, immediately after the war, they walked through Lithuania begging for food.

● **Vytautas Maželis** from Brooklyn, N. Y. had a photo exhibition in "Paret's" gallery in New York.

«LITHUANIANS MAKE NEWS»

● **Juozas Audėnas** gave a lecture on "Soviet Agricultural Politics" at the New York University recently. He later answered questions put to him by the students.

● Mayor Frank X. Grave of Paterson, N. J., assigned **Mr. Juozas E. Jakubavičius** as a zoning commissioner. Both local daily newspapers reported the fact and published his photograph. Mr. Jakubavičius is the leader of the local anticommunist movement, chairman of the fund raising committee for the new St. Casimir Church and member of the Lithuanian Club. He was born and raised in Paterson and speaks perfect Lithuanian.

● **The monument to Lithuania's great poet and national prophet Maironis** was unveiled at the Cultural Gardens in Cleveland on June 25th. The bust of Maironis was done by sculptress **Mrs. Elena Docius** of Toronto, Canada.

● **A. Simutis,** Lithuanian viceconsul in New York, recently participated in discussions on international questions at the Colgate University.

● **Artist Jonas Rimša** on July 13th opened his exhibition at the Opera theater in Buenos Aires, Argentina. The local press called the Lithuanian artist "Gauguin of the (South) American Woods".

● **Kazys Petraitis,** a Belgium graduate in political, social sciences and philosophy, is continuing his studies in Eastern languages at Oxford University. He is preparing his PhD thesis in this field of study. He is probably the first Arabic scholar in Lithuanian history.

● Memoirs about life in Siberia of **Mrs. B. Armonas,** which recently appeared in "Life", will be published in the "Schweizer Illustrierte Zeitung" of Switzerland. Mrs. Armonas' memoirs were edited by A. Nasvytis.

● **Dr. Z. Danilevičius,** of Chicago, Ill., gave a talk in Washington to the House Ways and Means Committee in Congress. He presented the views of the Medical Association on two proposed bills which deal with medical care. He was not in favor of socialized medicine but recognized the fact that medical care for the aged and needy should be improved.

● **Alfred J. Jakštas** has been appointed the new curator of the Chicago Art Institute. He takes over his new post on Sept. 1st.

● **Prof. Rev. P. Dambrauskas,** is translating Pope John XXIII enciclic "Mater et Magistra" into the Lithuanian language. It will be published by "Draugas".

● The prayerbook from Siberia, written by three young Lithuanian girls, has been translated into Dutch. The cover was made from "Pravda", with the title **Mary, Help Us** clerly pasted over it.

● **There are about 100 Lithuanian periodicals** in the free world. Two of them are daily newspapers. 68 are being published in the United States and seven in Canada.

● **Dr. Vytautas Vardys** lecturing at the University of Wisconsin, on July 9th appeared on the Milwaukee ABC TV station in a discussion about Soviet Russia with Prof. Phillip E. Moseley, well known expert on Soviet matters.

● **Kazys Vosylius** (former member of the first parliament of the Lithuanian Republic) is a resident of Brazil and is widely known as a professional photographer. Mr. Vosylius is the only Lithuanian who attended the Berlin School of Photography. He is now a press photographer for the daily "Correio Popular" in Campinas and the Lithuanian press.

PHOTO EXHIBITION OF V. MAŽELIS

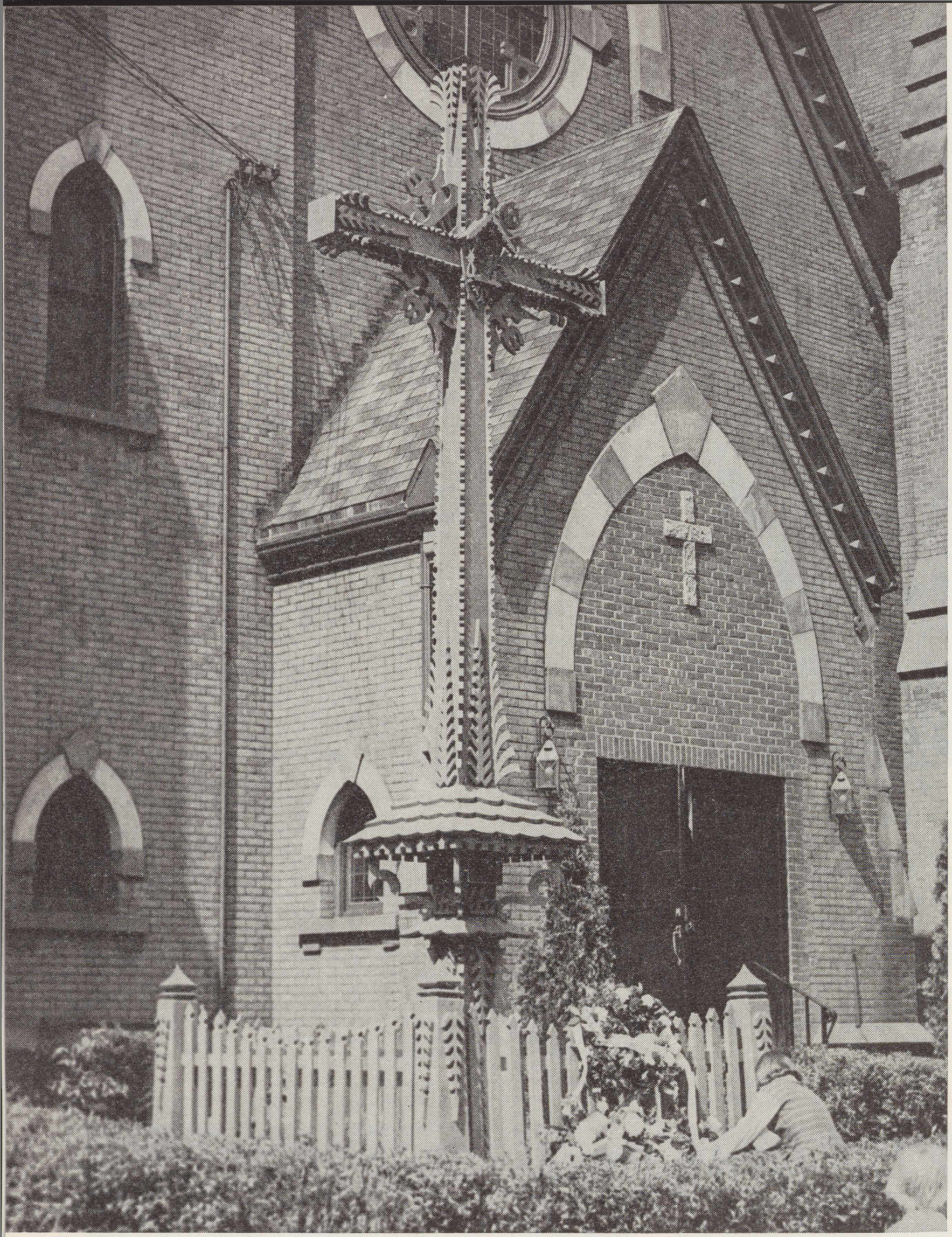

New Haveno lietuvių paminklinis kryžius prie šv. Kazimiero bažnyčios.
Monumental cross at the St. Casimir's church garden in New Haven, Conn. The cross will to remember and honor those who fell fighting for Lithuania's freedom and died in exile in Siberia. Foto P. Jasiukonis

PAMINKLINIS KRYŽIUS NEW HAVENE

šių metų birželio 17 d. New Haveno lietuviai šv. Kazimiero lietuvių bažnyčios sodelyje pastatė paminklinį lietuvišką kryžių atminti ir pagerbti tuos, kurie žuvo kovose už Lietuvos laisvę ir tuos, kurie okupanto buvo ištremti ir žuvo Sibire.

Paminklinio kryžiaus šventinimo apeigas atliko prel. J. Balkūnas, kun. J. Aleksiūnui pagelbstint.

Tautiniais drabužiais lietuviškas jaunimas laikė Lietuvos trispalvę ir Amerikos vėliavą. Jaunesnieji laikė gėlių vainikus. Aplink kryžių buvo susirinkę apie 600 iškilmių stebėtojų, vietos gyventojų ir svečių iš apylinkės miestų. Amerikos valstybinės sargybos dalinys šautuvais paleido seriją šūvių, saliutuojant visus žuvusius už Lietuvos ir Amerikos laisvę. Sekė giesmė "Marija, Marija..."

Kryžiaus statymo komiteto pirm. A. Gruzdys ceremoniškai aplink paminklą išbarstė ir sukasė žemę iš 8 Lietuvos vietovių. Po kryžium išbarstyta žemė, atvežta iž žemaitijos Aukštaitijos, Dzūkijos ir Suvalkijos. Jų tarpe buvo žemės ir iš Gedimino kalno papedės, atvežtos J. Stuko 1960 metais. Tokiu būdu visa žemė po kryžium tapo lietuviška, ir kiekviena jos saujelė turi bent grūdelį mūsų tėviškės laukų.

Mintį kryžių pastatyti davė kun. klebonas J. Matutis. Statybos komitetui vadovavo LB pirm. A. Gruzdys. Kazimieras Jatužis davė kryžiaus projektą, meistras J. Šilkas kryžių padarė. Kontraktorius R. Samulis atliko mūrinimo darbus.

Visa kitą padarė parapijiečiai, čia aukodami, čia talkininkaudami darbui.

Paminklinio kryžiaus baigiamuosius darbus ir šventinimo iškilmes su visu spalvingumu ir nuotaika baisiojo birželio minėjimo dieną LiTU-FILMAS (P. Jasiukonis) ištisai užfiksavo magnetofono juostelėje, nuotraukose ir 20 minučių spalvotame garsiniame kino filme.

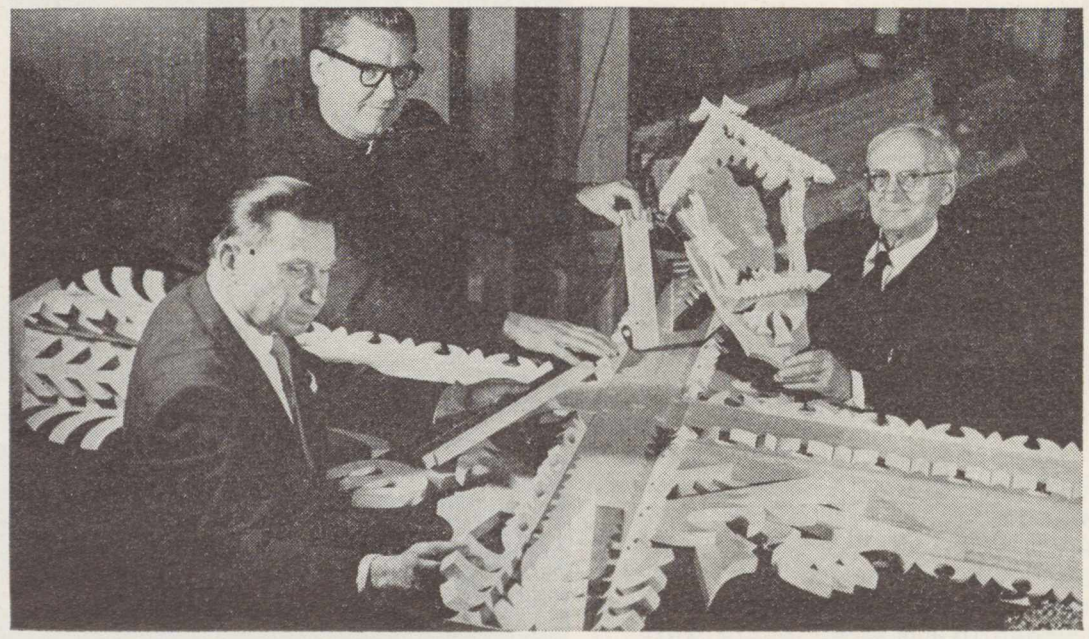

A. Gruzdys, LB New Haveno sk. pirm., ir šv. Kazimiero liet. parap. klebonas kun. J. Matutis meistro J. Šilko (deš.) dirbtuvėje prie daromo kryžiaus.
A. Gruzdys, chairman of the Lithuanian Community of New Haven and pastor of St. Casimir's Church, Rev. J. Matutis, in J. Šilkas' (right) workshop where the Lithuanian cross was being made. Foto P. Jasiukonis

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis".

Los Angeles, Calif.

LITHUANIAN MELODY HOUR

Transliuojomo šeštadieniais 9 val. ryto
iš KBLA — 1490 kc stoties.
Direktorius **Bruno Gediminas,** 4023 W. 60 St., Los Angeles 43, Calif. AX 5-2260
Reikalų vedėjas — **George Rudelis,** 5027 Zelzah St., Encino, Calif.

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 klc.
Sekmadieniais 7-8 val. vakaro.
Programos vedėjas - **Juozas Olšauskas.**
Reikalų vedėjas ir pranešėjas:
Leonardas Hartvigas
17 Eagle St., Amsterdam, N. Y.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
Sekmadienių popietėmis 12:30—1:00
WBMD 750 kilocycles
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa
Sekmadieniais — 8–9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bangomis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Tel. JUniper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA

Seniausia liet. Radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima nauju laiku (viena valanda anksčiau):
Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda
Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
LIETUVIŲ ŠEIMININKIŲ PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį — 8:30 - 9:30.
"Vakaruskos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEmlock 4-2413.

Cleveland, Ohio

TĖVIŠKĖS GARSŲ Radijo programa
transliuojama kiekvieną sekmadienį
nuo 5:00 iki 5:30 val. popiet.
per WDOK stotį, banga 1260.
Programos vedėjas — **Juozas Stempužis**
506 E. 118 St., Cleveland 8, Ohio

Detroit, Mich.

"BALTIC MELODIES"

Detroit WJLB, 1400 kilocycles.
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director: **Helen Rauby.**
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone: UNiversity 1-1072.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekvieną šeštadienį 5 val. p. p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.
Direktorius **Ralph Valatka,**
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone: BRoadway 3-2224

"LITHUANIAN VOICE"

(iš Inkster, Mich.) — WCHB, banga 1440
Sekmadieniais 16:00 — 17:00 popiet.
Programos vedėjas **J. Kriščiūnas,**
803 N. Crawford, Detroit, Mich.
Tel.: VI 1-5724

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 klc.
Kiekvieną sekmadienį 11:00 iki 12:00.
Programos vedėjas **J. Petkaitis,** 60 Lincoln St., Hartford, Conn. Tel. JA 2-5556.
Kultūrinės dalies ved. **A. Dragūnevičius,**
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIJO BIURAS MADRIDE
TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
laiduoja lietuviškai 21:30 — 21: 45
Lietuvos laiku (arba 19:30—19:45 Vid. Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis.
Kiekv. programa kartojama kitos dienos rytą 8:30 Lietuvos laiku (6:30—6:45 Vid. Europos laiku 25 ir 42 metrų banga.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kilv.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1264 White tS., Hillside, N. J.
Tel.: WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šestadieniais nuo 4:30 iki 5:00 p.p.
Kultūrinės, politinės **apžvalgos, žinios,** vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Valandėlės vedėjas **Adolfas Gaigalas.**
Programas tvarko ir praveda redakcinis kolektyvas.
Rasyti: "Bendruomenės Balsas", 335 Titan St., Philadlphia 47, Pa., Tel. HO 7-4176

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles.
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir **Gertruda Dargiai.**
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas

Rochester, N. Y. — WHEC — 1460 klc.
Programos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 rytą.
Klubo valdyba:
Pr. Saladžius, garbės pirm., 309 Alphonse St. (21); **Pr. Puidokas,** pirm. 38 St. Jacob St. (21); **A. Cieminis,** vicepirm. 226 Lux St. (21); **Vyt. Žmuidzinas,** ižd. 235 Furlong St. (21); **R. Kiršteinas,** sekr. 213 Berlin St. (21); **Br. Krokys,** narys 10 Dudley St. (5).
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai: **R. Gaidytė, St. Ilgūnas, D. Šiurilienė, H. Žemelis.**

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviška muzikos valanda

Radio Cometa — Z. Y. R. 217, vidutinėmis bangomis 1.130 kcls.; mikrobangomis (frequencia modulada) 1071 mg.
Sekmadieniais
13:00 - 14:25 Rio de Janeiro laiku.
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas.
Caixa Postal 403, S. Paulo, Brazil, S. A.
Adresas:
Ši valandėlė girdima visose Amerikose.

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WHLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga 1270. Programos ved. **J. R. Simanavičius,**
145 Rusholm Rd., Toronto 4, Ont. Canada
Telef.: LE 4-1274

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15 - 20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

WASHINGTON D.C.

Voice of America – Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.
Pusės valandos programa duodama kasdien Lietuvos laiku 19 val. 30 min. — 11, 13, 16, 19, 25 ir 31 metro bangomis; jos kartojamos 21 val. 30 min. — vidutine 251 m. banga ir 6 val. ryto 25, 31, 41 ir 49 m. bangomis.
Pastaba: **vasaros laiku,** kai Lietuvoj 19:30, — Washingtone 12 val. 30 min. dieną, Chicagoje — 11 val. 30 min. ryto ir Los Angeles — 9 val. 30 min. ryto, o Europoj Grinvičo laiku 16 val. 30 vak.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA

WATR, Waterbury, 1320 kilocycles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą
6.40 iki 7:30 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams-Adomaitis
27 Congress Avenue, Waterbury, Con.
Telefonai: PLaza 3-2787 ir PL 3-8898

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

JUNGT. AMERIKOS VALST.:

Baltimore, Md. — A. Česonis, K. Bradūnas
Brooklyn, N. Y.— **J.** Pašukonis, L.A.P Kliubo Spaudos Kioskas, J. Ginkus.
So. Boston, Mass. — D. Giedraitis, S. Mikus, kun. J. Klimas.
Chicago, Ill. — K. Babickas, Balys Brazdžionis, V. Grebliūnas; J. Karvelis; S. Metrick, Marginiai, P. Švelnys, Terra, B. Urbonas, V. Būtėnas.
Cicero, Ill...— J. Memėnas, E. Stangenbergas.
Cleveland, Ohio — Dirva, V. Rociūnas.
Detroit, Mich. — Gaiva, Neringa, St. Anthony's Parish Library.
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis, A. Rudzitas.
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus.
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis.
Hartford, Conn. — Vl. Plečkaitis.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas.
Newark, N. J. — K. Trečiokas.
Omaha, Nebr. — E. Ribokienė, kun. L Musteikis.
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, B. Raugas V. Karalius.
Pittsburgh, Pa. — F. Žilionis.
Rochester, N. Y. — A. Sabalis.
Waterbury, Conn. — J. Gaidys, Spauda
Waukegan, Ill. — V. Petrauskas.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis

ITALIJOJE:
Rome — Kun. V. Mincevičius.

ISPANIJOJE:
Madrid — Kun. K. Patalavičius.

NAUJ. ZELANDIJOJE:
Auckland — G. Procuta.

VENECUELOJE:
Rev. A. Perkumas. Z. Domeika

ANGLIJOJE:
London — D. Daunoraitė.

KANADOJE:
Toronto, Ont. — A. Kuolas J. Smolskis Time Cigar Store, V. Aušrotas.
Hamilton, Ont. — Z. Orvidas, J. Pleinys, S. Bakšys.
St. Catherines, Ont. — K. Kudukis.
Montreal, Que.— P. Rudinskas (Parish Library)
Winnipeg, Man. — S. Bujokas.
W. Lorne, Ont. — A. Kojelaitis.
Welland,Ont. — K. Žukauskas.

AUSTRALIJOJE:
Melbourne — A. Vingis, B. Zumeris.
Canberra — V. Balsys.
N. Geelong — L. Bertašius.
St. Kilda — P. Bienkevičius, N. Butkūnas
Sydney — Kun. P. Butkus.
Adelaide, Edwardstown, — A. Kubilius.
Rivervale, W. Australia — Kun. L. Kemėšis.
Williamstown — Kun. L. Vaseris.
Cabramatta — J. Skirka.
Brisbane — K. Stankūnas.

* * *

SKAITYKITE
"LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS
IŠLEISTAS KNYGAS

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS